

กรณีศึกษา " รายการสี่ทุ่มสแควร์ "

ในบทนี้จะเป็นการพรรณนาถึงแนวคิดในการผลิตรายการ ลักษณะและรูปแบบของรายการ ขั้นตอนในการผลิตรายการ และกลยุทธ์ในการนำเสนอรายการสี่ทุ่มสแควร์ ซึ่งก็ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ เนื้อหา (Content) และวิธีการนำเสนอรายการ (Presentation technique)

ความเป็นมา

รายการสี่ทุ่มสแควร์ เริ่มผลิตและออกอากาศตอนแรกในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ.2532 ผลิตรายการโดย บริษัท คอนสแตนท์ แอดเวอร์ไทซิง จำกัด ซึ่งมีคุณวิฑูรย์ สุนทรวิเนตร์ เป็นกรรมการผู้จัดการ และเป็นผู้อำนวยการบริหารผลิต (executive producer) คุณวิฑูรย์ เริ่มจ้างงานรายการโทรทัศน์รูปแบบบิกิกะบันเทิง โดยเริ่มจากการเป็นผู้ควบคุมการผลิตรายการ (producer) " คินนี่ช่อง 9 " และเริ่มบทบาทการเป็นพิธีกรตั้งแต่รายการออกอากาศวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2531 เป็นต้นมา ต่อมาทีมงานผลิต คือ บริษัท แปซิฟิค อินเทอร์เน็ตเคชั่น จำกัด ย้ายรายการ คินนี่ช่อง 9 มาออกอากาศที่สถานีโทรทัศน์ ช่อง 7 จึงเปลี่ยนชื่อรายการ เป็นรายการ " ที่นี้กรุงเทพฯ " ออกอากาศครั้งแรกวันที่ 3 มกราคม พ.ศ.2532 ซึ่งรูปแบบรายการที่นำเสนอในขณะนั้นยังเป็นรูปแบบบิกิกะบันเทิงแต่ยังเน้นการสัมภาษณ์พูดคุย (talk show) ต่อมาคุณวิฑูรย์ ได้ลาออกจากบริษัท แปซิฟิค อินเทอร์เน็ตเคชั่น จำกัดและรายการที่นี้กรุงเทพฯ ก็ได้ย้ายสถานีไปออกอากาศทาง ช่อง 5 แทนคุณวิฑูรย์จึงเริ่มผลิตรายการตามแนวความคิดของตนเอง และให้ชื่อว่ารายการสี่ทุ่มสแควร์ เริ่มออกอากาศตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน

แนวคิดในการผลิตรายการสี่ทุ่มสแควร์

รายการสี่ทุ่มสแควร์ เกิดขึ้นมาในช่วงที่สภาพสังคมไทยกำลังเผชิญกับปัญหาทางสังคม หลาย ๆ ด้าน ในขณะที่นั้นเป็นช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป สำหรับสังคมในกรุงเทพฯ ผู้คนทำงานแข่งกับเวลา เพื่อจะหาเงินมาให้ได้มากเพื่อนำมาใช้จ่าย เวลาสำหรับความสุขและการพักผ่อนเริ่มน้อยลง นอกจากนี้ยังต้องเผชิญกับปัญหาการจราจรติดขัด ทำให้คนจำนวนมากต้องติดอยู่บนท้องถนน ท่ามกลางมลพิษต่าง ๆ เป็นเวลานานจนเกิดความเครียดกว่าจะกลับถึงบ้านก็ค่ำมืด ร่างกายและจิตใจก็อ่อนเพลีย ต้องการพักผ่อนคลายเครียด ไม่ต้องการจะดูอะไรที่หนักขึ้นและเพิ่มความเครียดเข้าไปอีก สิ่งที่จะหาความบันเทิงเพื่อคลายเครียดได้ภายในบ้านก็คือ โทรทัศน์ แต่ในช่วงนั้นรายการโทรทัศน์ที่กำลังเป็นที่นิยมมากคือรายการเกมโชว์ ซึ่งดำเนินติดต่อกันมานานหลายปีและมีทุกช่อง รูปแบบของรายการเกมโชว์ก็คือการแข่งขันอย่างหนึ่ง ชีวิตของคนทำงานในเมืองหลวงและในเมืองต่าง ๆ นั้น นอกจากจะต้องเผชิญกับสภาพชีวิตการแข่งขันทั้งในการทำงาน การดำรงชีวิตประจำวันแล้วกลับมาบ้านยังตนเองมาเจอสภาพการแข่งขันอีก ทำให้ผู้คนเริ่มมองหาทางออกอะไรก็ได้ที่เป็นความสุขความบันเทิงเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดไม่ต้องการเรื่องที่หนักสมอง ประกอบกับคุณวิฑูรย์ สุนทรวิเนตร์ ได้มีโอกาสดูไปศึกษาต่อต่างประเทศมานานหลายปี เป็นคนที่ชอบดูโทรทัศน์มากและมีประสบการณ์ในการดูรายการโทรทัศน์ต่างประเทศมากมาย จึงเกิดแนวความคิดว่าในเมืองไทยน่าจะมีรายการโทรทัศน์สักรายการหนึ่งที่เป็นความบันเทิงแบบสบาย ๆ เป็นอะไรก็ได้ที่ทำให้ความบันเทิง ซึ่งไม่ต้องมายึดติดกับกรอบหรือกฎเกณฑ์อะไรมากนัก เพราะคนเราต้องอยู่ในกรอบมานานแล้ว จึงได้มีแนวความคิดผลิตรายการโทรทัศน์ที่มุ่งหวังจะให้ เป็นรายการเพื่อความบันเทิงอย่างแท้จริงขึ้นมา (วิฑูรย์ สุนทรวิเนตร์ ,สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2535)

เหตุผลที่ตั้งชื่อรายการว่า " สี่มุมสแควร์ " เนื่องจากแนวความคิดในการผลิตรายการ (concept) นี้ก็คือ " อะไรก็ได้ที่เป็นความบันเทิง " ฉะนั้นเรื่องราวที่นำมาเสนอจึงมีได้ " หลากหลาย " เรื่อง concept ของคำว่า หลากหลาย (ตรงกับภาษาไทยว่า ปกิณกะ) นี้ตรง และคำว่า " สแควร์ " (square) ซึ่งหมายถึง ศูนย์รวม หรือที่รวม ซึ่งได้นำมาใช้ในการตั้งชื่อศูนย์การค้า เช่น สยามสแควร์ ไทมส์สแควร์ คำว่า สแควร์ จึงถูกนำมาใช้ในความหมายถึง ศูนย์รวมของผู้คน หรือที่รวมของผู้คนจำนวนมาก ประกอบกับรายการนี้ได้รับเวลา ออกอากาศในช่อง 22.00 น. หรือเรียกง่าย ๆ ว่า "สี่มุม" เมื่อนำมารวมกันจึงกลายเป็น ชื่อรายการ สี่มุมสแควร์ ซึ่งหมายถึง ศูนย์รวมของผู้คนอันหลากหลายในเวลาสี่มุมนั้นเอง

แนวความคิดเรื่อง "อะไรก็ได้ที่ให้ความบันเทิง" ซึ่งหมายถึง เรื่องราวอันหลากหลาย และตรงกับศัพท์ที่ว่า " ปกฉกะ" (variety) นี้มีความหมายค่อนข้างใกล้เคียงกับคำว่า " จับฉ่าย " ซึ่งเป็นอาหารชนิดหนึ่งที่ผสมปนเปเป็นอะไรก็ได้ที่ผสมกันแล้วรับประทานอร่อย (ตัวหมาย : Signifier) โดยความหมายของคำว่า จับฉ่ายในเรื่องพฤติกรรมของคนก็คือคำว่า มั่วปนเป ไม่ได้เรื่องไม่ได้ราวเป็นขึ้นเป็นอัน ซึ่งมักนำมาใช้ในความหมายที่ไม่ดี (ตัวหมายถึง : Signified)

"...ดังนั้น ในการผลิตรายการโทรทัศน์ทำอย่างไรที่จะไม่ให้เป็นรายการ ประเภทจับฉ่าย แต่จะทำให้เป็นรายการปกฉกะ (variety) ได้อย่างไร ซึ่งทั้งสองคำนี้ ระหว่าง variety กับ จับฉ่าย มีเพียงเส้นกันบาง ๆ กันไว้ เท่านั้นเอง ดังนั้น การที่จะทำรายการให้เป็นปกฉกะ (variety) จึงน่าที่จะมีศูนย์รวม(center) สักอย่างหนึ่งที่มาเกาะกุมการดำเนินเรื่องไว้ไม่ให้ห้อยนอกเส้นไปเป็นจับฉ่าย รายการที่ผสมแควร์จึงมีความคิดว่าจะใช้ " ฉาก " (scenery) เป็นตัวควบคุมการดำเนินเรื่องตรงนี้ โดยการ นำเรื่องราวทุกสิ่งทุกอย่างมานำเสนอในห้องส่ง โดยจัดบรรยากาศทั้งหมดไว้ให้อยู่ในโทน (tone) ของอารมณ์เดียวกัน ฉากในโทนเดียวกัน แสงสีในโทนเดียวกัน เสียงปรบมือ เสียงหัวเราะในโทนเดียวกัน อุณหภูมิเดียวกัน ตลอดทั้งรายการ เหมือนกับการชิงเชือกตึง ๆ เส้นหนึ่ง (บรรยากาศ) แล้วเอาสิ่งต่าง ๆ ไปแขวนไปตรงนั้นให้การดำเนินเรื่องดำเนินไปบนเส้นเชือกนั้นโดยไม่หลุดออกไปนอกเส้นทางจนเป็นจับฉ่าย..."

(วิทวัส สุทธิวิเนตร์, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2535)

วัตถุประสงค์ของรายการ

รายการที่ผสมแควร์มีวัตถุประสงค์ที่เด่นชัด คือ การเสนอเรื่องราวอะไรก็ได้ที่สร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ชมเป็นจุดหมายหลัก ส่วนจุดหมายรองลงมาก็คือสาระความรู้ต่าง ๆ ที่พึงจะเกิดขึ้นจากการชมรายการ กล่าวได้ว่า รายการที่ผสมแควร์มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความบันเทิงแก่ผู้ชมเป็นหัวใจสำคัญ

ผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของรายการสี่ทุ่มสแควร์นี้ มีลักษณะกว้างทุกระดับเป็นแบบ flat rate กล่าวคือ ทุกเพศ ทุกอาชีพ ทุกระดับการศึกษา ทุกระดับอายุ ยกเว้นเด็กและเยาวชน เนื่องจากรายการนี้เป็นรายการสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งอาจจะมีบางเรื่องที่เด็กไม่สมควรจะดู รายการสี่ทุ่มสแควร์จึงไม่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนชมรายการ

รูปแบบรายการ

"...เนื่องจากรายการสี่ทุ่มสแควร์เป็นรายการที่ผลิตเพื่อคนนอนดึก หรือเรียกว่า เป็นรายการยามดึก (lated night show) ด้วยเหตุผลที่ว่า ประชาชนในกรุงเทพฯ ๓ กว่าจะกลับถึงบ้านก็เกือบสองทุ่มแล้ว ช่วงเวลา prime time ของไทยจึงเริ่มที่เวลาสองทุ่มซึ่งผิดกับของต่างประเทศที่จะเริ่มตั้งแต่หกโมงเย็น รายการนี้ออกอากาศในช่วงเวลาที่ดึก คือ สี่ทุ่ม สำหรับคนต่างจังหวัดไม่ว่าจะเป็นอำเภอไหน กิ่งอำเภอไหนก็แล้วแต่ช่วงเวลาสี่ทุ่มนี้เป็นเวลาที่คนเหล่านั้นกำลังจะเข้านอน ทว่าอย่างไรจึงจะทำการหารให้คนทั้งสองกลุ่มดูโดยไม่เบื่อหน่าย นี่คือ เหตุผลสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดรูปแบบรายการ..." (วิทวัส สุนทรวิเนตร์, สัมภาษณ์ 19 มีนาคม 2535)

จากเหตุผลดังกล่าว " รายการสี่ทุ่มสแควร์ " จึงมีรูปแบบรายการในแนวบันเทิง (variety show) ที่รวบรวมเอาเรื่องราวอันหลากหลายมาเสนอ เป็นอะไรก็ได้ที่ให้ความบันเทิง ดังนั้น รายการจึงประกอบด้วยส่วนสำคัญหลายส่วน ๆ มารวมกันไว้และเนื่องจากรายการนี้มีความยาวถึง 2 ชั่วโมง จึงมีการกำหนดช่วงเวลาในการนำเสนอรายการโดยแบ่งออกเป็น 6 ช่วงใหญ่ดังนี้คือ

- ช่วงที่ 1 monologue (ทอล์กโชว์) เป็นการพูดเปิดรายการโดยพิธีกรประกอบกับดนตรี นำเข้าสู่รายการ แนะนำช่วงต่าง ๆ ของรายการว่าจะเสนออะไรบ้าง พร้อมทั้งมีการแทรกมุขตลกหยอกล้อระหว่างพิธีกรและพิธีกรผู้ช่วย
- ช่วงที่ 2 สารพันโชว์ (ดนตรี/แฟชั่นโชว์) เป็นการแสดงโชว์สิ่งสวย ๆ งาม ตื่นตาตื่นใจ เพื่อให้ให้ผู้ชมตื่นเต้นสนใจอยากชมรายการต่อไป และมีการสัมภาษณ์ประกอบเล็กน้อย
- ช่วงที่ 3 บุคคลวันนี้ (สัมภาษณ์) เป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นแขกรับเชิญในรายการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญหรือเด่นดัง มีชื่อเสียง 1-3 คน
- ช่วงที่ 4 สัมผัสเล่น (เกมโชว์) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมทางบ้านเข้ามาร่วมสนุกในรายการด้วยการโชว์ความสามารถพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ การเล่นเกม การแข่งขันใด ๆ ที่เขาสนใจ
- ช่วงที่ 5 โชมวิดีโอ (การประกวด) เป็นการนำเสนอภาพจากวิดีโอเทปประเภทแคนดิด คาเมร่าถ่ายภาพสนุก ๆ ทั้งจากต่างประเทศและผู้ชมทางบ้านส่งมาร่วมสนุก
- ช่วงที่ 6 ฟรีสไตล์ เป็นความบันเทิงอะไรก็ได้นอกเหนือจากที่เสนอมาแล้วทั้งหมด เช่น การทนายเพลงประกอบภาพ การโชว์การแต่งหน้าด้วยเทคนิคพิเศษ

ขั้นตอนในการผลิตรายการสี่ทุ่มสแควร์

ในการดำเนินการผลิตรายการสี่ทุ่มสแควร์นี้ จะมีการแบ่งทีมงานผลิตออกเป็น 7 ฝ่ายด้วยกัน แต่ละฝ่ายก็มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของตน แต่จะมีการประสานงานกันตลอดเวลาจนกระทั่งผลิตรายการเสร็จสิ้น ทีมงานการผลิตแบ่งออกเป็น 7 ฝ่าย ดังนี้คือ

1. ทีมสารพันชำว
2. ทีมบุคคลวันนี้
3. ทีมสมัครเล่น
4. ทีมโฮมวิดีโอ
5. ทีมฟรีสไตล์
6. ทีมควบคุมรายการ และอำนวยการผลิต
7. ทีมงานฝ่ายศิลป์ (ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก)

ขั้นตอนในการทำงานในการผลิตรายการสี่ทุ่มสแควร์ แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้คือ
(วัชร คุปตารักษ์, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2535)

1. ขั้นประชุมวางแผนผลิต (Planning)

ในขั้นนี้เป็นการประชุมทีมงานทั้งหมดทุกทีมรวมกัน ผู้รับผิดชอบฝ่ายต่าง ๆ ก็จะเสนอความคิดของตนในแต่ละช่วงว่าจะนำเสนอบุคคลใดหรือเรื่องเกี่ยวกับอะไร ใ้ที่ประชุมพิจารณาที่ประชุมก็จะช่วยกันวิจารณ์แนะนำเพิ่มเติม จนกระทั่งได้หัวข้อที่จะเสนอและตัวบุคคลที่จะเชิญมาร่วมรายการครบทุกเรื่องแล้ว จะมีการกำหนดแผนปฏิบัติงานทั้งหมด รวมทั้งการจัดเตรียมฉาก อุปกรณ์ สิ่งของที่ต้องใช้ในรายการมีอะไรบ้างก็จะมอบหมายให้ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนนั้นไปดำเนินการจัดเตรียมมา

2. ขั้นก่อนการผลิต (Pre-production)

แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้ คือ

2.1 การค้นคว้าหาข้อมูล (Research)

หลังจากที่ได้แบ่งงานกันเรียบร้อยแล้ว และกำหนดตัวบุคคลที่จะเชิญมาเป็นแขกรับเชิญในรายการแล้ว อันดับแรกผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนก็จะออกไปค้นคว้าหาข้อมูล

(research) ที่จะมาเขียนสคริปต์ แหล่งข้อมูลที่จะต้องหามาอย่างละเอียดครบถ้วนหลาย ๆ แง่มุม โดยเฉพาะช่วงบุคคลวันนี้จึงเป็นรูปแบบการสัมภาษณ์พูดคุย ซึ่งขั้นเก็บข้อมูลจะมีความสำคัญมากจึงมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้ คือ

2.1.1 การสัมภาษณ์ตัวบุคคลที่เป็นแขกรับเชิญ

เป็นการไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ซักถามตัวบุคคลที่จะเชิญมาร่วมรายการซึ่งจะต้องซักถามอย่างละเอียดทุกแง่มุม ได้แก่ ประวัติชีวิต เช่น ชื่อจริง ชื่อเล่น อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ การทำงาน ความชอบ ความเกลียด อุปนิสัยใจคอ ความสำเร็จในชีวิต ความล้มเหลว คติประจำใจ เป็นต้น ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์ก็ต้องสังเกตบุคลิกลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นไว้ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำบท นอกจากนี้ยังต้องสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ภายในบ้านหรือที่ทำงานของเขาว่า มีอะไรที่น่าสนใจบ้าง เช่น ของใช้ เครื่องประดับ สิ่งของตกแต่งบ้าน เป็นต้น เพื่อที่จะหาแง่มุมหรืออุปกรณ์ประกอบในระหว่างการสัมภาษณ์ในรายการ การเก็บข้อมูลนี้ก็ต้องจดบันทึกโดยละเอียด

2.1.2 การสัมภาษณ์บุคคลแวดล้อมแขกรับเชิญ

นอกจากการสัมภาษณ์ตัวบุคคลที่จะมาเป็นแขกรับเชิญโดยตรงแล้ว บางครั้งอาจจะได้ข้อมูลไม่เพียงพอหรือไม่ครบถ้วนทุกด้าน ผู้ทำหน้าที่ค้นคว้าก็ต้องไปสัมภาษณ์บุคคลอื่นที่มีความเกี่ยวข้องหรือรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวแขกรับเชิญเป็นอย่างดี เช่น พ่อ-แม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อน หรือชาวบ้านที่พักอาศัยอยู่ใกล้เคียง ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้ได้ข้อมูลในแง่มุมอื่นที่อาจจะน่าสนใจมากกว่า หรือเป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการจัดทำบท

2.1.3 การค้นคว้าจากเอกสาร

เรื่องราวของคนบางคนที่น่าสนใจอาจจะถูกเขียนถึง วิพากษ์วิจารณ์ หรือตีพิมพ์ลงในหนังสือต่าง ๆ เช่น วารสาร แมกกาซีน หนังสือพิมพ์ ข้อมูลเหล่านี้ก็จะถูกรวบรวมนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในการจัดทำบทสัมภาษณ์ด้วย

สำหรับผู้รับผิดชอบในส่วนอื่น ๆ เช่น สารพันธุกรรม ก็จะไปติดต่อ
 นัดหมายและเตรียมการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแสดง หรือการถ่ายทำรายการให้พร้อม
 ช่วงสมัครเล่นก็จะคัดเลือกผลงานที่ผู้ชมทางบ้านส่งเข้ามาร่วมสนุก โดยการคัดเลือกผลงานที่น่า
 สนใจมานำเสนอ ช่วงโฮมวิดีโอ ผู้รับผิดชอบก็จะตรวจดูเทปที่ผู้ชมส่งมา แล้วคัดเลือกเรื่องที่
 สนุกสนานนำเสนอออกรายการ ส่วนช่วงฟรีสไตล์นั้น ผู้รับผิดชอบก็ต้องพยายามติดตาม
 ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสังคม เกร็ดเล็กเกร็ดน้อยต่าง ๆ แล้วรวบรวมนำมาเสนอ

2.2 การเขียนสคริปต์รายการ

2.2.1 การคัดเลือกข้อมูล

หลังจากที่รวบรวมข้อมูลมาได้เพียงพอแล้ว ผู้รับผิดชอบในแต่ละ
 ส่วนก็จะมาคัดเลือกข้อมูล พิจารณาว่าข้อมูลส่วนใดสมควรนำมาเสนอในรายการ โดยการ
 เกลี่ยพิจารณาว่าต้องเป็นเรื่องที่น่าสนใจจริง ๆ ดูแล้วสนุกสนานให้ความบันเทิงได้ แต่อยู่ในกรอบ
 ที่ไม่ผิดกฎหมายและระเบียบของทางราชการ

2.2.2 การเขียนสคริปต์

เมื่อคัดเลือกข้อมูลได้แล้ว ผู้รับผิดชอบก็จะนำมาเขียนเป็นสคริปต์
 เพื่อใช้ในการถ่ายทำซึ่งในแต่ละช่วงก็จะทำไม่เหมือนกัน ลักษณะของสคริปต์นั้นมักจะจัดทำเป็น
 สคริปต์แบบเปิดกว้าง ไม่กำหนดอะไรที่ตายตัวลงไปทั้งหมด ยังไม่มีการกำหนดมุมภาพที่จะถ่าย
 หรือคำพูดคำตอบทุกคำ เพียงแต่เป็น guide หรือเป็นแนวทางการดำเนินเรื่องเท่านั้น เช่น
 ช่วงบุคคลวันนี้ การเขียนสคริปต์ก็จะกำหนดประเด็นที่จะตั้งคำถามทั้งหมดไว้และมีแนวตอบกว้าง ๆ
 หรือหัวข้อคำตอบที่ทราบมาแล้วล่วงหน้าไว้บ้าง เพื่อให้พิธีกรสามารถพูดเชื่อมโยงหรือตั้งคำถาม
 ย่อยเพิ่มเติมได้อีก เพื่อให้การดำเนินรายการมีความสนุกสนานน่าสนใจ

2.3 การประชุมรายงานผล

หลังจากที่ได้เขียนสคริปต์ และเตรียมการรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในเบื้องต้นเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการประชุมทีมงานทั้งหมดอีกครั้งหนึ่งเพื่อรายงานผลว่า แต่ละคนได้เตรียมอะไรไว้บ้าง รายละเอียดของเรื่องที่จะนำเสนอเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ฝ่ายอื่น ๆ ได้รับความรู้ร่วมกัน ผู้อำนวยการผลิตและผู้กำกับรายการ หลังจากนั้นก็จะมีการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง ทัศนภาพรวมทั้งหมดทั้งรายการว่าสัดส่วนของแต่ละช่วงเป็นอย่างไร มีความเหมาะสมเพียงใด มีวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจหรือไม่ คาดว่าเมื่อทำเป็นรายการแล้วจะน่าสนใจเพียงใด จะมีการวิพากษ์วิจารณ์กันและปรับปรุงแต่ละส่วนทั้งเรื่องเนื้อหา วิธีการนำเสนอ และเวลาหรือความยาวของรายการแต่ละช่วงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จนกระทั่งได้ภาพรวมที่ดีที่สุดสำหรับการนำเสนอรายการ ในขณะที่เดียวกันทั้งรายการหรือทั้งหมดนี้ ผู้เขียนบทหลักของรายการ (main script) ก็จะได้รับทราบแนวคิดทั้งหมดแล้วนำไปเขียนบทพูดเชื่อมโยงตั้งแต่เปิดรายการ การเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละช่วง การสอดแทรกเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย และมุขตลกต่าง ๆ เข้าไปในรายการ จนกระทั่งปิดรายการ ส่วนฝ่ายศิลป์ก็จะรับทราบว่า ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปะ เช่น ฉาก กราฟิก มิวส์ไรต์บ้าง มีความต้องการพิเศษอย่างไรฝ่ายศิลป์ก็จะไปจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง

2.4 การจัดเตรียมการก่อนผลิต

เป็นขั้นตอนที่ผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนทุก ๆ ฝ่ายจะต้องไปดำเนินการจัดเตรียมการทุกอย่างให้พร้อม เช่น การพิมพ์บท การสำเนาแจกจ่ายบท การนัดหมายแขกรับเชิญ การจัดเตรียมด้านเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การติดต่อประสานงานกับทางห้องส่งหรือสถานีในการบันทึกรายการ การจัดสร้างฉาก

3. ขั้นตอนการผลิต (Production)

หลังจากที่เตรียมการในทุกด้านพร้อมแล้ว ในขั้นตอนนี้ก็จะเป็นการถ่ายทำรายการตามที่ได้ออกแบบไว้ทั้งหมด ซึ่งการถ่ายทำนี้อาจจะไม่เรียงตามลำดับในสคริปต์ทั้งหมดก็ได้ ทั้งนี้

ขึ้นอยู่กับความพร้อมในการเตรียมการแต่ละส่วน ส่วนไหนมีความพร้อมก็จะถ่ายทำส่วนนั้นก่อน ในการถ่ายทำรายการแต่ละตอน ซึ่งมีความยาว 2 ชั่วโมง จะใช้เวลาถ่ายทำประมาณ 6-8 ชั่วโมง และมักจะเสร็จภายในวันเดียว การถ่ายทำรายการนี้จะมีทุกวันอังคาร ส่งเทปไปตรวจสอบวันพุธและออกอากาศในวันพฤหัสบดี ในขั้นตอนการถ่ายทำมีวิธีการผลิตที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

3.1 การปรากฏตัวของแขกรับเชิญในการสัมภาษณ์ช่วงบุคคลวันนี้

ฉากที่ใช้ในการถ่ายทำช่วงบุคคลวันนี้จะเป็นฉากห้องรับแขกมีเก้าอี้นั่ง 2-3 ตัว การเปิดตัวแขกรับเชิญมาร่วมรายการนี้ จะให้แขกรับเชิญเดินลงบันไดมาในอีกฉากหนึ่งซึ่งคล้ายกับลงมาจากรั้วบน เมื่อเดินออกมาแล้วแขกรับเชิญจะสวัสดีทักทายกับผู้ชมในห้องส่งแล้วจึงเดินต่อมายังฉากห้องรับแขก สวัสดีทักทายกับพิธีกร แล้วจึงนั่งสนทนากับพิธีกรซึ่งลักษณะของการปรากฏตัวเช่นนี้จะทำให้มีความรู้สึกเหมือนกับว่าฉากนี้เป็นบ้านจริงๆ ซึ่งจะให้บรรยากาศของความอบอุ่นเป็นกันเอง

รูปที่ 1 แขกรับเชิญเข้ามาในห้อง ทักทายกับพิธีกรและผู้ชมในห้องส่ง

3.2 การใช้เสียงปรบมือและเสียงเชียร์

ภายในห้องส่งจะมีผู้ชมรายการมานั่งชมรายการ ในขณะที่กำลังถ่ายทำ ประมาณ 30 - 50 คน และจะมีการปรบมือ ต้อนรับผู้มาปรากฏตัวในรายการทุกคน ตั้งแต่ พิธีกร แขกรับเชิญ ดารา นักแสดง ซึ่งทำให้บรรยากาศในการถ่ายทำสนุกสนาน คึกคัก สดชื่น และเมื่อมีเนื้อหาส่วนที่แสดงอารมณ์อย่างไร ผู้ชมก็จะมีปฏิกิริยาสนองตอบ เช่น ปรบมือ หัวเราะ ส่งเสียงเชียร์ ทำให้บรรยากาศของรายการสนุกสนานยิ่งขึ้น

รูปที่ 2 ผู้ชมรายการในห้องส่ง

3.3 การบอกคิวหรือบอกบท

ในระหว่างการถ่ายทำช่วงบุคคลวันนี้ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์บุคคล พิธีกร จะตั้งคำถามตามสคริปต์ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบทเปิด (open script) ที่กำหนดประเด็นคำถามหลักไว้ แต่ในบางช่วงพิธีกรอาจจะลืมถามหรือถามไม่ครบประเด็นที่ตั้งไว้ ผู้กำกับเวที หรือผู้ที่คุมบท ช่วงนี้ก็จะเขียนข้อความใส่แผ่นกระดาษขนาดใหญ่ชูให้พิธีกรเห็นตรงหน้า เพื่อเตือนให้พิธีกรรู้ว่าจะต้องพูดเรื่องนี้ด้วยพิธีกรก็จะเหลือบตามองแผ่นป้ายนี้แล้วก็จะสามารถดำเนินรายการต่อไปได้

3.4 การจัดฉาก

ฉากทั้งหมดที่สร้างขึ้นนี้ จะมีลักษณะเป็นฉากที่ต่อเนื่องกันสามารถเดินผ่านจากฉากหนึ่งไปยังอีกฉากหนึ่งได้โดยไม่ต้องกังวลว่าจะ " ตกฉาก " หรือกล้องจับภาพไม่ได้ เพราะทุกส่วนถูกจำลองมา เหมือนกับเป็นสถานที่ภายในบ้านหลังหนึ่ง หรือคอนกรีตนิยามหลังหนึ่ง ฉะนั้น ไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของฉากก็สามารถถ่ายทำได้

3.5 การจัดแสง สี

การจัดแสงในรายการสี่ทุ่มสแควร์ จะจัดแบบแสงธรรมชาติเหมือนแสงไฟตามบ้านจริง ๆ และจะใช้โทนสีที่อบอุ่นตลอดทั้งฉากทุกฉากจะมีลักษณะเป็นโทนสีเดียวกันให้อารมณ์และบรรยากาศเหมือนกัน

3.6 การเล่นดนตรีประกอบ

มีการยกวงดนตรีทั้งวงมาตั้งในฉากและบรรเลงประกอบในรายการทุกช่วงรายการทั้งเปิดและปิดช่วงก่อนที่จะตัดเข้าโฆษณา ในบางตอนอาจจะให้นักดนตรีร้องเพลงเองเลยหรืออาจให้นักดนตรีพูดบรรยายเหตุการณ์บางเรื่องแทนพิธีกร

ในการถ่ายทำนี้จะเป็นการบันทึกภาพ และเสียงลงเทปโทรทัศน์ไว้หลังจากถ่ายทำแล้วสามารถฉายเทปตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องได้ทันที ถ้ามีส่วนใดที่บกพร่องก็จะมีการถ่ายทำใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่ แต่ในทางปฏิบัติแล้วจะมีการถ่ายทำใหม่น้อยมาก

4. ขั้นหลังการผลิต (Post-production)

เป็นการนำเทปรายการมาตัดต่อ ลำดับเรื่องราวใหม่ให้ถูกต้องตามสคริปต์กรณีที่เนื้อหาช่วงใดมีความยาวเกินก็จะตัดให้สั้นลง หรือช่วงที่มีเนื้อหาเป็นเยื่อนอกประเด็นไม่น่าสนใจก็จะตัดต่อใหม่ให้กระชับน่าดูมากขึ้น นอกจากนี้ในบางช่วงอาจมีการนำเทคนิคภาพพิเศษใส่

เข้าไปเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ หรือหา นวัตกรรมมากขึ้น หลังจากตัดต่อทางด้านภาพเสร็จแล้วจะมีการผสมเสียง (sound mixing) โดยการใส่เพลงประกอบ เช่น เพลงไตเติ้ลรายการ และอาจใส่เสียงบรรยายในบางช่วง เพื่อให้รายการมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ขั้นตรวจสอบรายการและออกอากาศ

ก่อนที่จะนำเทปไปออกอากาศ ทีมงานผลิตรายการ โดยเฉพาะผู้อำนวยการผลิต และผู้กำกับรายการต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการให้เรียบร้อยและเป็นที่น่าพอใจ เสร็จแล้วจึงนำเทปไปส่งให้ กบว. ตรวจสอบรายการ แล้วจึงส่งให้สถานีนำออกอากาศต่อไป

6. ขั้นประเมินผล

หลังจากที่รายการออกอากาศไปแล้ว ทางผู้ผลิตรายการก็จะฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ชมรายการที่เขียนจดหมายมายังบริษัท และฟังคำวิจารณ์จากสื่อมวลชน รวมทั้งการให้ทีมงานประเมินผลในส่วนของตน ซึ่งจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาประเมินผลเพื่อปรับปรุงรายการต่อไป

กลยุทธ์ในการนำเสนอรายการ "สี่ทุ่มสแควร์"

ในการออกแบบรายการ (program design) และการกำหนดเทคนิควิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ จะเป็นการนำเอาแนวคิดในการผลิตรายการ (program concept) มาสร้างเป็นความคิดในการผลิต (program idea) โดยจะนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องอะไร จะใช้วิธีการนำเสนอแบบใด เมื่อได้ความคิดแล้วก็จะนำมากำหนดกลยุทธ์ในการนำเสนอรายการ

แนวคิดในการผลิตรายการสี่ทุ่มสแควร์ คือ การสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ชมรายการด้วยเรื่องราวอันหลากหลายที่ดูสบาย ๆ ไม่หนักสมองหรือสร้างความเครียดให้แก่ผู้ชม จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้ผลิตรายการได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ในการนำเสนอรายการ

สัทศาสตร์ ในการวิเคราะห์กลยุทธ์ในการนำเสนอรายการจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ เนื้อหา (content) และวิธีการนำเสนอ (presentation technique) ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1. เนื้อหา (Content)

1.1 ลักษณะของเนื้อหาในรายการสัทศาสตร์

เนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่นำมาเสนอในรายการสัทศาสตร์นั้นค่อนข้างหลากหลายและไม่จำกัดขอบเขต ขอเพียงแต่ให้เรื่องนั้นสามารถสร้างความบันเทิงแก่ผู้ชมได้ และไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อสังคม เนื้อหาที่นำมาเสนอในรายการสัทศาสตร์นั้นจะแบ่งออกตามช่วงรายการ ดังนี้คือ (รุ่งรัตน์ สุริยะ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2535)

1.1.1 ช่วงโมโนล็อก (monologue)

เป็นการพูดเปิดรายการโดยพิธีกรเพื่อแนะนำขอบเขตเนื้อหาสาระของรายการที่จะนำเสนอในตอนนั้น และเป็นการสร้างบรรยากาศความสนุกสนานเป็นกันเองกับผู้ชม เนื้อหาที่นำมาพูดถึงก็มักจะเป็นข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางสังคม เรื่องเกี่ยวกับความบันเทิง หรือเรื่องเบาะแสมองอื่น ๆ รวมทั้งเป็นการพูดคุยหยอกล้อกับพิธีกรผู้ช่วยเพื่อสร้างความตลกขบขัน สร้างบรรยากาศที่ครื้นเครงให้แก่รายการ เป็นการจุดประกายในเรื่องที่จะนำเสนอต่อไป และเป็นการสร้างความประทับใจแก่ผู้ชม

1.1.2 ช่วงบุคคลวันนี้

เป็นการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลที่น่าสนใจในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง หรือหลาย ๆ แง่มุม แต่โดยมากแล้วจะเป็นการนำเสนอเรื่องราวต่อไปนี้

(1) ประวัติส่วนตัว

ประวัติชีวิตส่วนตัวของคนบางคน อาจมีความน่าสนใจมาก จนคนที่ไปอยากรู้ว่า เขาเป็นใคร เกิดที่ไหน เป็นลูกของใคร เติบโตที่ไหน จบการศึกษาระดับใด จากที่ไหน แต่งงานกับใคร มีลูกกี่คน เนื้อหาในส่วนนี้จะเป็นการปูพื้นให้ผู้ชมทราบภูมิหลังของแขกรับเชิญ อันจะนำไปสู่การสร้างความสนใจของผู้ชมในประเด็นอื่น ๆ ต่อไป โดยส่วนใหญ่แล้ว การพูดคุยซักถามถึงประวัติส่วนตัวของบุคคลนั้น จะเกี่ยวข้องกับประเด็นต่อไปนี้ คือ ชื่อ - สกุล อายุ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร การศึกษา สถานศึกษา อาชีพ สถานที่ทำงาน ภูมิลำเนาเดิม

(2) ประวัติการทำงาน

เป็นการพูดคุยซักถามถึง เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตการทำงานของบุคคลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงภูมิหลังของบุคคลนั้นเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ การงาน การนำเสนอ เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติชีวิตของบุคคลนั้น โดยความเป็นจริงแล้วประวัติชีวิตส่วนตัวของคนใดคนหนึ่งจะไม่น่าสนใจเลย ถ้าในวันนี้หรือในปัจจุบันคน ๆ นั้นไม่ได้มีอะไรที่น่าสนใจอยู่ก่อนแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การที่เราอยากรู้ประวัติชีวิตส่วนตัวของใครสักคนหนึ่ง นั้นเป็นเพราะว่าเราได้รู้ข้อมูลส่วนอื่นอยู่ก่อนแล้ว หลังจากนั้นเราจึงจะอยากรู้ว่าเขาเป็นใครมาจากไหน ทำงานอะไร เป็นต้น

(3) ความสำเร็จและความล้มเหลวในชีวิตของบุคคล

เป็นการสัมภาษณ์แขกรับเชิญเกี่ยวกับประเด็นที่ว่า บุคคลนั้น ประสบความสำเร็จอะไรในชีวิตอย่างไรบ้าง และทำอย่างไร เรื่องราวของการต่อสู้ชีวิตของใครบางคนมีความน่าสนใจมาก คนที่ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงในปัจจุบันจำนวนมากกว่าจะมาถึงจุดนี้ได้ เขาจะต้องผ่านชีวิตการต่อสู้มากมายเพียงใดอาจไม่มีใครรู้มาก่อน ฉะนั้น การนำเสนอ เรื่องชีวิตการต่อสู้ของบุคคลว่า เขาทำอย่างไรจึงประสบความสำเร็จ จึงเป็นเรื่องที่ผู้ชมให้ความสนใจอยากรู้อยากเห็น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน อันเป็น

ธรรมชาติของคนเราที่อยากจะพบกับความสำเร็จในชีวิตบ้าง หนทางหนึ่งก็คือการเรียนรู้จากชีวิตคนอื่นที่ประสบความสำเร็จในชีวิตมาก่อน

ส่วนความล้มเหลวในชีวิตของบุคคลนั้นเป็นการสัมภาษณ์พูดคุยถึงประเด็นที่ว่าบุคคลนั้นเคยประสบความล้มเหลวอย่างไรบ้าง อะไรเป็นสาเหตุ และได้แก้ไขอย่างไร ผ่านช่วงชีวิตนั้นมาได้อย่างไร ได้ข้อคิดเตือนใจอย่างไรบ้าง ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้ก็เป็นที่น่าสนใจของคนทั่วไป เพื่อที่จะได้นำแนวคิดหรือความคิดพลานั้นมาเป็นบทเรียนสอนใจสำหรับตนเอง เพื่อมิให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นกับตนเองอีก ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่อยากประสบกับความล้มเหลว

รูปที่ 3 คุณภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก แกรับเชิญในรายการ

บุคคลที่เชิญมาร่วมรายการสี่ทุ่มสแควร์นี้ ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่เป็นคนที่มีความน่าสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งในช่วงเวลานั้น และเป็นบุคคลจากหลายสาขา อาชีพ หลายวงการ ซึ่งแต่ละคนก็มีจุดน่าสนใจแตกต่างกันไปตามวิถีชีวิตของตน ฉะนั้น เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลในรายการสี่ทุ่มสแควร์จึงมีหลากหลายและมีแง่มุมที่ต่างกันไป ทำให้ไม่เกิดความซ้ำซากหรือน่าเบื่อหน่าย ตัวอย่างบุคคลที่เชิญมาร่วมรายการในช่วงบุคคลวันนี้ อย่างเช่น วงการกีฬา ได้แก่

เขาทราย แก่เล็กซี่ แชมป์โลกมวยสากล ศรสวรรค์ ภู่วิจิตร แชมป์กีฬาว่ายน้ำ วงการแฟชั่น และการประกวด เช่น ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก นางงามจักรวาล อังคณา ทิมดี นางแบบชื่อดัง วงการบันเทิง เช่น สุรศักดิ์ วงษ์ไทย ชงไชย แมคอินไตย์ และ กมลชนก โกมลฐิติ ดาราชื่อดัง จากละครโทรทัศน์เรื่องคู่กรรม จินตหรา สุขพัฒน์ ดาราภาพยนตร์ตึกตาทอง เป็นต้น

1.1.3 ช่วงสารพันโชว์

เป็นการเสนอความบันเทิงในรูปแบบที่เป็นภาพอันสวยงาม ละครการ์ตูน สไลด์ที่พร้อมไหว อ่อนช้อยงดงาม หรือเป็นการเต้นรำอันสนุกสนาน และเป็นเสียงเพลงไพเราะจากการขับร้องของนักร้องอาชีพ นักแสดง ซึ่งมีหลายรูปแบบดังนี้

(1) ดนตรีและเพลง

เป็นการบรรเลงดนตรีและขับร้องเพลงโดยบุคคลต่าง ๆ ที่มาร่วมรายการได้แก่ ดาราหรือนักแสดง นักร้องยอดนิยม บุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นต้น บางครั้งแขกรับเชิญที่มาออกรายการอาจจะไม่ใช่ นักร้องอาชีพ แต่เป็นบุคคลที่มีความสามารถส่วนตัวในการร้องเพลง ก็สามารถมาโชว์การร้องเพลงได้อย่างเช่น คุณกมลชนก โกมลฐิติ ซึ่งเป็นนักแสดงละครโทรทัศน์ที่มีชื่อเสียง มาเป็นแขกรับเชิญคู่กับคุณชงไชย แมคอินไตย์ ซึ่งเป็นทั้งนักร้องและนักแสดง ในกรณีเช่นนี้ก็มีการให้คุณกมลชนก ร้องเพลงประกอบละครเรื่องคู่กรรม และร้องเพลงคู่กับคุณชงไชย แมคอินไตย์ (ออกอากาศ 24 พฤษภาคม 2533) นอกจากการร้องเพลงโดยแขกรับเชิญแล้ว ก็ยังให้นักร้องอาชีพมาร้องเพลงในรายการเพื่อสร้างความเพลิดเพลินกับผู้ชม เช่น คุณนันทิดา แก้วบัวสาย (ออกอากาศ 7 ธันวาคม 2532) คุณรวีวรรณ จินดา (ออกอากาศ 5 กรกฎาคม 2533) คุณพงษ์สิทธิ์ คำภีร์ (ออกอากาศ 22 สิงหาคม 2534)

สำหรับวิธีการนำเสนอเพลงและดนตรีในรายการสี่ทุ่มสแควร์ นั้น จะเป็นการบรรเลงดนตรีสดและร้องเพลงสดจากภายในห้องส่ง จะไม่ใช้วิธีการร้องเพลง

แบบลิปซิงค์ หรือเปิดเทปเพลงแล้วทำท่าทางประกอบ การร้องเพลงสดในรายการนี้จะทำให้บรรยากาศในรายการดูมีชีวิตชีวา คึกคักแจ่มใส ดูคล้ายรายการสด

การนำเสนอเนื้อหาของรายการเกี่ยวกับการแสดงดนตรี และการร้องเพลงโดยดารา นักแสดง และนักร้องชื่อดังถือได้ว่าเป็นเนื้อหาความบันเทิงหลักในรายการประเภทบันเทิงจะเห็นได้จากรายการบันเทิงเช่นรายการสี่มุมสแควร์ จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงดนตรี และร้องเพลงทุกตอน เหตุที่รูปแบบดนตรีและเพลงเป็นที่นิยม และเป็นส่วนสำคัญในรายการประเภทบันเทิงนั้น อาจเป็นเพราะดนตรีและเพลงเป็นความบันเทิงอันสุนทรีย์ที่จะช่วยให้คนเกิดความสุขทางใจได้ เนื่องจากชีวิตประจำวันของคนเรานี้ปัจจุบันมีเรื่องเครียดมามากแล้วหลังจากเลิกงานจึงต้องการพักผ่อนคลายความเครียด ดนตรีและเพลงเป็นสิ่งที่สามารถช่วยให้คนเรากลายความเครียดลงได้และเกิดความสุข คลายเหงา กระปรี้กระเปร่าสดชื่นแจ่มใส

รูปที่ 4 การบรรเลงดนตรีในห้องส่ง

(2) การเต้นรำ เต้นระบำ

รูปแบบความบันเทิงอีกอย่างหนึ่ง ที่นิยมนำมาเสนอในรายการปกิณกะบันเทิง คือ รูปแบบการเต้นรำ หรือ เต้นระบำร่าพ้องต่าง ๆ ในรายการสี่มุมสแควร์ ก็มีการนำเสนอเนื้อหาในส่วนนี้บ่อยครั้ง ซึ่งมักจะเป็นการแสดงโดยดารานักแสดง ที่มีชื่อเสียงและมีความสามารถพิเศษ ได้แก่ การเต้นบัลเลต์โดยดารานักแสดง เช่น คุณชนาภรณ์ รัตนเสน การเต้นแจ๊สดับซ์ โดยคุณแสงระวี อัครวิทย์ เป็นต้น

การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบการเต้นรำ หรือ เต้นระบำนี้ ก็เป็นความบันเทิงรูปแบบหนึ่งที่ผู้ชมรายการนิยมชมชอบมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะคนไทยมีนิสัยรักความสนุกสนานรื่นเริงใจและชอบอะไรที่สวยงามแปลกใหม่

(3) การแสดงแฟชั่นโชว์

เป็นการนำเสนอการเดินแบบ การแสดงแฟชั่นเครื่องแต่งกายที่สวยงามทันสมัย โดยนางแบบที่มีชื่อเสียง เช่น คุณอังคณา ทิมดี หรืออาจแสดงแบบโดยดารานักแสดงที่มีชื่อเสียง เช่น คุณเพชรรัตน์ ศรีแก้ว โดยการแสดงแฟชั่นนี้มักจะเปิดเพลงประกอบการแสดง เพื่อให้มีความน่าสนใจ ตื่นเต้นเร้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงแฟชั่นโชว์ที่ สวย ๆ งาม ๆ เช่นนี้เป็นความบันเทิงที่ถูกใจผู้ชมจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากการที่คนเราได้มีโอกาสได้ดูสิ่งสวย ๆ งาม ๆ ก็ย่อมจะทำให้จิตใจเบิกบานมีความสุขใจ คลายเหงา ทำให้ร่างกายสดชื่นแจ่มใสคลายเครียดได้

(4) การแสดงความสามารถพิเศษของบุคคล

เป็นการแสดงโชว์ความสามารถพิเศษของบุคคล หรือคณะบุคคล ได้แก่ การแสดงกายกรรม การแสดงมายากล การแสดงเหล่านี้เป็นการตัดตอนมาแสดงเพียงบางส่วนเท่าที่พื้นที่ในห้องส่งจะอำนวยให้ เช่น การแสดงกายกรรมเบี่ยงย่างซึ่งต้องเลือกชุดการแสดงที่ไม่ใหญ่มากเกินกว่าที่จะนำมาแสดงในห้องส่งได้

(5) การแสดงวัตถุหรือสิ่งของที่แปลก ๆ หาดูได้ยาก

เป็นการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งที่คนทั่วไปไม่ค่อยได้มี
โอกาสพบเห็น เช่น อาจจะเป็นสิ่งของจากต่างประเทศที่เพิ่งนำมาใหม่ หรืออาจจะเป็นสิ่งของ
ที่อยู่แดนไกลที่คนทั่วไปไม่เคยเห็น เช่น ลูกบอลขนาดยักษ์ที่คนสามารถจับไปนั่งได้ การพาไปชม
บ้านราคา 60 ล้านบาทของคุณวิทยา พุชนะกุล การนำเสนอเรื่องราวสิ่งของที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ
นี้ จะทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้น ตื่นตาตื่นใจ เพราะเป็นสิ่งที่ตนเองคิดไม่ถึงหรือไม่เคยคิดมาก่อน
ว่าจะมีเรื่องเช่นนี้ จึงทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการชมรายการ

1.1.4 ช่วงสมัครเล่น

เป็นการนำเสนอรูปแบบของเกมการแข่งขันง่าย ๆ หรือการ
ประกวดที่เบาสมอง ไม่ต้องขบคิดมากนัก และไม่ต้องมีกติกาที่เคร่งครัดแต่จัดรูปแบบวิธีการเล่นที่
น่าสนใจ ตื่นเต้น เร้าใจ สนุกสนาน ซึ่งทางรายการเปิดโอกาสให้ผู้ชมที่อยู่ทางบ้าน และผู้ชมที่อยู่
ในห้องส่งได้ร่วมเล่นเกม หรือการประกวดนี้ด้วย เกมที่นำมาเล่นในรายการสี่ทุ่มสแควร์ ได้แก่

(1) การประกวดภาพถ่าย เป็นการแข่งขันประกวดภาพถ่าย
ตามหัวข้อเรื่องต่าง ๆ เช่น ภาพถ่ายเรื่อง คู่เหมือน - คู่แตกต่าง โดยให้ผู้ชมส่งภาพถ่ายในวัน
แต่งงานของตนที่คิดว่าคู่บ่าวสาวมีรูปร่างหน้าตาคล้ายกันมาก หรือแตกต่างกันมาก ส่งเข้ามา
ประกวดในรายการ

(2) การประกวดภาพวาด เป็นการแข่งขันการวาดภาพตาม
หัวข้อเรื่องที่กำหนด เช่น วาดภาพคน หรือ ดอกไม้ให้เหมือนที่สุด แล้วส่งมาประกวดในรายการ

(3) การประกวดการเต้นรำ เป็นการแข่งขันเต้นรำในท่าต่างๆ
ที่กำหนดให้ เช่น โดยมากมักจะเป็นการแสดงของเด็ก ๆ ซึ่งดูน่ารักกว่าผู้ใหญ่ การแสดงนั้นจะพิศ
บ้างถูกบ้างแต่คนดูก็ให้อภัยเพราะความไร้เดียงสาของเด็ก

(4) การทนายเพลงประกอบภาพ เป็นเล่นเกมกับผู้ชมในห้องส่ง โดยพิธีกรจะเอาภาพถ่ายมาให้ดู แล้วให้ผู้ชมทายว่าควรจะใช้เพลงอะไรมาประกอบภาพนั้นจึงจะเหมาะสมที่สุด ซึ่งส่วนมากมักจะใช้เพลงตามสมัยนิยม

1.1.5 ช่วงโรสมิววิดีโอ

เป็นการเสนอภาพแปลก ๆ ที่ได้ถ่ายทำไว้โดยบังเอิญหรือแอบถ่ายทำไว้ในขณะที่บุคคลนั้นไม่รู้ตัว จึงแสดงพฤติกรรมที่แปลก ๆ ออกมา หรือเป็นเหตุการณ์ที่แปลก ๆ ที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน และบังเอิญมีผู้ถ่ายวิดีโอเก็บภาพไว้ได้ เหตุการณ์ที่เป็นความบังเอิญนี้บางครั้งดูแปลกและตลกขบขัน การนำเสนอภาพลักษณะนี้เรียกว่าเป็นภาพแคนดิด คาเมร่า (candid-camera) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะเสนอภาพที่สนุกสนาน ชมแล้วได้ความบันเทิงมากกว่าที่จะเอามาล้อเลียนกันให้ได้ฮาๆ ตามธรรมชาติของมนุษย์แล้วชอบที่จะดูความผิดพลาดของผู้อื่น โดยเฉพาะเรื่องที่เกิน ๆ ขesy ๆ หรือเรื่องตลกขบขัน เนื้อหาส่วนนี้จึงทำให้ผู้ชมเกิดความสุขและพึงพอใจที่ได้ชม

1.1.6 ช่วงฟรีสไตล์

เป็นช่วงที่เปิดกว้างสำหรับทุกเรื่องราว ไม่ว่าจะเป็นเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยสาระความรู้หรือเรื่องตลกขบขันก็สามารถนำมาเสนอได้ในช่วงนี้ ในบางตอนอาจจะเป็นเรื่อง การสนทนา หรือทอล์คโชว์สั้น ๆ ช่วงหนึ่ง หรือการหยอกล้อกันระหว่างพิธีกรหรือกับผู้ชมบางครั้งก็อาจให้ผู้ชมในห้องส่งออกมาแสดงความสามารถบางอย่าง เช่น ร้องเพลง กล่าวได้ว่าในช่วงนี้ เป็นการนำเสนออะไรก็ได้ อย่งไรก็ได้ ที่ไม่ได้เสนอไว้ในช่วงอื่นที่กล่าวมาแล้ว

1.2 การวิเคราะห์เนื้อหา

จากแนวกรนำเสนอเนื้อหาดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าเนื้อหาต่าง ๆ ที่นำมาเสนอรายการสัปดาห์นั้น ประกอบไปด้วยเรื่องราวอันหลากหลายครอบคลุมในทุกอย่างทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของชีวิตบุคคล ผลงาน เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เรียกว่าอะไรเป็นที่น่าสนใจหรือคาดว่าผู้ชมจะให้ความสนใจแล้วก็สามารถนำมาเสนอได้ทั้งสิ้น จากขอบเขตแนวการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า เนื้อหาที่นำมาเสนอในรายการสี่ทุ่มสแควร์นั้น แบ่งออกเป็น 6 ประเภทดังนี้ คือ

- 1.2.1 อัตชีวประวัติและผลงานของบุคคล
- 1.2.2 การแสดงดนตรีและร้องเพลง
- 1.2.3 การแสดงตลก
- 1.2.4 การแสดงความสามารถพิเศษของบุคคล
- 1.2.5 การเล่นเกม การแข่งขัน การประกวดเบาสมอง
- 1.2.6 เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม

1.2.1 อัตชีวประวัติและผลงานของบุคคล (Life history)

เป็นเนื้อหารายการช่วงที่มีความสำคัญมากโดยทางผู้ผลิตรายการจะพิถีพิถันในการคัดเลือกบุคคลที่มาร่วมรายการว่าจะต้องเป็นบุคคลที่น่าสนใจจริง ๆ และทางรายการให้เวลากับช่วงบุคคลวันนั้นมากถึง 30 - 40 นาที จากเวลาเต็มทั้งหมดในส่วนเนื้อหา 90 นาที นอกจากนี้ผู้ชมรายการก็ยังให้ความสนใจกับช่วงการสัมภาษณ์ชีวิตบุคคลนี้มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะนิสัยโดยทั่วไปของคนไทยมีนิสัยอยากรู้ อยากเห็นในเรื่องของคนอื่นและอยากรู้อันสิ่งที่ตนไม่รู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นเรื่องของบุคคลที่กำลังมีชื่อเสียงโด่งดังในสังคมที่ใคร ๆ ก็รู้จักแล้ว จะยิ่งทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจมากขึ้นไปอีก เพราะในชีวิตคนหนึ่ง ๆ นั้นย่อมมีแง่มุมที่น่าสนใจในหลาย ๆ ด้าน ดังที่ Shakespeare ได้กล่าวไว้ว่า "... one man in his time plays many parts.." (Selden, 1969, quoting Shakespeare) การที่คนเราชอบสนใจอยากรู้อันเรื่องของคนอื่นโดยเฉพาะคนที่ชื่อเสียงนี้ อาจมีสาเหตุอีกประการหนึ่ง คือ หากไม่ทราบเหตุการณ์ ตามไม่ทันความเคลื่อนไหวของสังคมแล้ว อาจถูกล้อเลียนว่าเป็นคนไม่ทันสมัย เป็นคนเขย ลำหลัง และไม่สามารถเข้าร่วมในการสนทนากับกลุ่มบุคคลอื่นได้ แต่ถ้าหากรู้เรื่องที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ก็จะทำให้สามารถเข้ากลุ่มพูดคุยกันรู้เรื่องสนุกสนาน และจะทำให้เกิดการวิพากษ์ วิเคราะห์ได้อย่างกว้างขวาง ออกกรสออกชาติดีกว่าที่จะเป็นผู้ฟังอย่างเดียว ด้วยเหตุนี้เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติชีวิตของบุคคลที่น่าสนใจ จึงเป็นส่วนที่ผู้ชมรายการนิยมมาก

1.2.2 ดนตรีและเพลง (Music)

เนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีและเพลง ก็เป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่รายการปกิณกะบันเทิงขาดไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการสี่ท่อมสแควร์มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีและเพลงมาก ลักษณะของการใช้ดนตรีและเพลงในรายการมีดังนี้

(1) ใช้ดนตรีบรรเลงเป็นเพลงประจำรายการ (theme - music) ใช้ในช่วงไตเติ้ลรายการทุกครั้ง ซึ่งจะใช้เพลงเดิมตลอดทุก ๆ ครั้ง เพื่อสร้างความคุ้นเคยและทำให้ผู้ชมจดจำรายการได้แม้เพียงได้ยินเสียงเพลงนี้อย่างเดียวก็รู้ว่า นี่คือการสี่ท่อมสแควร์

(2) การใช้ดนตรีบรรเลงเพื่อสร้างบรรยากาศ จะใช้ในช่วงเปิดรายการ และใช้บรรเลงเมื่อจบรายการในแต่ละช่วงแต่ละเบรคก่อนตัดเข้าโฆษณา และเมื่อเปิดรายการช่วงต่อไปก็จะเริ่มต้นที่การบรรเลงดนตรีทุกครั้งก่อนที่พิธีกรจะเริ่มพูด หรือก่อนที่จะเริ่มการแสดง ซึ่งการใช้ดนตรีลักษณะนี้จะช่วยสร้างบรรยากาศของรายการคึกคัก สดชื่น แจ่มใส เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่จะชมรายการต่อไป

(3) การร้องเพลงโดยนักร้อง นักแสดง ที่มีชื่อเสียง เป็นการนำเสนอการขับร้องเพลงโดยนักร้องหรือดาราที่มีชื่อเสียง เพลงที่ร้องอาจเป็นเพลงที่กำลังนิยมในปัจจุบันหรืออาจเป็นเพลงที่เคยนิยมในอดีต

(4) การร้องเพลงโดยแขกรับเชิญ เป็นการให้แขกรับเชิญมาร่วมรายการในช่วงบุคคลวันนี้ ซึ่งมีความสามารถพิเศษทางการร้องเพลงได้ร้องเพลงในรายการ หรือแม้แต่แขกรับเชิญคนนั้น จะไม่ใช่คนร้องเพลงเก่ง แต่ทางผู้ผลิตรายการต้องการแสดงให้เห็นความสามารถอีกด้านหนึ่งของบุคคลนั้น

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีและเพลงนี้ เป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ผู้ชมรายการนิยมชมชอบ ทั้งนี้เพราะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ดนตรีนั้น

เป็นเครื่องผ่อนคลายความตึงเครียด ดนตรีสร้างความสุนทรีย์ทางอารมณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า
" ดนตรีคือโอสภทิพย์ของโลก " หรือดังบทกลอนของสุนทรภู่ที่ว่า

" อันดนตรีมีคุณทุกอย่างไป	ย่อมาใช้ได้ตั้งจินตาคำบุรินทร์
ถึงมนุษย์ครุฑธาเทวราช	จดุบาทกลางป่าพนาสินธุ์
แม้หนีเราเป่าไปให้ไต้ยีน	ก็หมดสิ้นโรสที่โรครธา "

นอกจากนี้ดนตรียังเป็นภาษาสากลที่คนทุกเพศทุกวัย ทุกระดับสามารถ
รับรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัด ดังนั้น เนื้อหาของดนตรี และบทเพลงจึงสามารถเข้าถึงผู้ชมรายการ
ได้ดีจึงทำให้เป็นที่นิยมมาก

1.2.3 ความตลกขบขัน (Comic)

ลักษณะเนื้อหาเกี่ยวกับความตลกขบขันที่นำมาเสนอในรายการ
สื่่อมสแควร์มีหลายรูปแบบ และจะมีแทรกไปตลอดรายการตั้งแต่เริ่มเปิดรายการจนจบ ตามความ
เหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน ทำให้รายการไม่เบื่อหน่าย และยังทำให้
การดำเนินรายการในแต่ละช่วงมีสีสัน มีบรรยากาศสดใสด้วยรอยยิ้ม อันเป็นการสร้างความสุข
ให้แก่ผู้ชม ลักษณะวิธีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความตลกขบขันในรายการสื่่อมสแควร์มีดังนี้ คือ

(1) การใช้พิธีกรผู้ช่วย (Co-host) คือคุณเต๋อ ดอกสะเดา
ซึ่งคนทั่วไปรู้จักดีว่าเป็นดาวตลกที่มีชื่อเสียง คุณเต๋อ ดอกสะเดาจะทำหน้าที่ช่วยพูดเสริมกับพิธีกร
ในลักษณะรับลูกหรือโยนลูกกับพิธีกรหลักคือคุณวิทวัส ลักษณะของการรับการโยนลูกเข้าหากันนี้
เรียกว่า " side kick " ซึ่งหมายถึง การเตะส่งลูกด้านข้างหรือการแปลูกบอลไปให้อีกคนหนึ่ง
ส่งกันไปส่งกันมา คุณเต๋อจะหยิบเอาประเด็นที่คุณวิทวัสตั้งไว้ก่อนมาพูดคุยให้ตลกขบขัน สนุกสนาน
ทำให้ผู้ชมทั้งในห้องส่งและผู้ชมทางบ้านได้หัวเราะ เบิกบานใจ ทำให้เกิดความสนุกสนานในการ
รับชมรายการ คุณเต๋อจะปรากฏตัวออกมาเป็นช่วง ๆ ตามความเหมาะสม เมื่อผู้กำกับเห็นว่า
ช่วงใดเริ่มเครียดหนักไป หรือไม่สนุกสนานก็จะส่งคุณเต๋อออกมาสร้างบรรยากาศเฮฮาสนุกสนาน

รูปที่ 5 คุณเต๋อ ดอกสะเดา ผู้สร้างความตลกขบขันในรายการ

(2) ความตลกในเนื้อหา แกรับเชิญพูดคุยในรายการบางคน มีเรื่องราวที่น่าสนใจมาเล่าให้ฟังก็อาจทำให้เกิดความขบขันได้ หรือบางคนก็อาจจะมีวิธีการเล่าที่ชวนให้ตลกขบขันได้เช่นกัน เช่น ตอนที่คุณมยุรา ษนะบุตร มาออกรายการเล่าเรื่องความเป็น ความเชยของตนเอง หรือความมัธยัสถ์ของตนเองเองให้ฟังก็ทำให้เกิดความขบขันได้หรือ อย่างเช่นในตอนที่คุณอุทุมพร ศิลาพันธุ์มาออกรายการคุยกับคุณเทียร์ เมฆวัฒนา แล้วคุณอุทุมพร เล่าให้ฟังว่าตนเองชอบสะสมชุดว่ายน้ำ ทั้ง ๆ ที่ตนเองว่ายน้ำไม่เป็นเลย เมื่อพิธีกรถามว่า แล้วจะเอาไปใส่ตอนไหน... คุณอุทุมพรตอบว่า..เอาไว้ใส่อาบน้ำในห้องน้ำ... (ออกอากาศ 15 กุมภาพันธ์ 2535)

(3) ความตลกจากภาพแค้นคิดคาเมร่า เป็นการนำเสนอภาพที่แอบถ่ายหรือถ่ายภาพไว้ได้รัยบังเอิญซึ่งเป็นความเป็น ความแปลก หรือ ความผิดพลาดของคนบางคน แล้วนำมาฉายดูกัน ซึ่งดูแล้วก็จะรู้สึกตลกขบขัน เพราะคนเราชอบเห็นความผิดพลาดของผู้อื่นเป็นเรื่องที่ตลกขบขัน

1.2.4 ความสามารถพิเศษของบุคคล (Human ability)

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความสามารถพิเศษของบุคคลนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ชมได้เห็นความสามารถของบุคคลบางคน ที่สามารถทำสิ่งที่คนอื่นทำไม่ได้หรืออาจเป็นสิ่งที่ไม่เคยคิดว่าบุคคลนั้นจะทำได้ กล่าวคือ เป็นเรื่องนอกเหนือความคาดหมาย เช่น การให้แขกรับเชิญออกมาร้องเพลงทั้ง ๆ ที่ไม่เคยร้องเพลงเป็นเรื่องเป็นราวมาก่อน เช่น การให้เขาทรายซึ่งเก่งทางด้านชกมวยมาร้องเพลง การที่ผู้ชมได้ชมเนื้อหาเกี่ยวกับความสามารถพิเศษของบุคคลจะให้เกิดความทึ่ง เกิดความฉงนใจ เกิดความแปลกใจว่าเขาทำได้อย่างไร ทำให้เกิดความรู้้อยากติดตามชมต่อไป

1.2.5 การเล่นเกม การแข่งขัน (Games , Contest)

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเล่นเกมและการแข่งขัน ในรายการสี่ทุ่มสแควร์นี้จะเป็นการแข่งขันเล่นเกมเบาสมอง หรือเป็นการแข่งขันในเรื่องที่ไม่ยากเกินไป และไม่มีกฎเกณฑ์กติกาเคร่งครัดอะไรมากนัก การแข่งขันที่นำมาเสนอนี้ ได้แก่ การประกวดภาพถ่าย การประกวดภาพวาด ซึ่งมักจะกำหนดหัวเรื่องที่สนุกสนาน เช่น การประกวดภาพถ่ายคู่แต่งงานที่แตกต่างกันมาก ๆ เช่น ความสูง-ต่ำ ผิวสีขาว-ดำ รูปร่างหน้าตา สวย-ไม่สวย การเลือกเพลงประกอบภาพ พิธีกรจะคัดเลือกภาพแปลก ๆ มาให้ผู้ชมในห้องส่งดูแล้วให้ผู้ชมในห้องส่งทายว่า ภาพนั้นควรจะใช้เพลงอะไรมาประกอบจึงจะเหมาะสมกับอารมณ์ของภาพ ขณะเดียวกันทางบ้านเองก็จะคิดตามไปด้วยเพื่อทดลองความสามารถของตนเองว่าจะทายถูกหรือไม่ หลังจากนั้นพิธีกรก็จะให้ช่างเสียงเปิดเพลงที่เลือกไว้ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นเพลงสมัยนิยม ใครทายถูกก็จะดีใจ การเล่นเกมเบาสมองนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความบันเทิงมากกว่าที่จะเอาผลแพ้ - ชนะ ซึ่งจะเห็นได้จากการตัดสินนั้น มิได้ใช้การตัดสินว่าใครเก่งกว่าใคร ใครถูกต้องใครผิดกติกา แต่มักจะขึ้นอยู่กับความชอบหรือความพึงพอใจทั้งของผู้ชม และกรรมการตัดสินมากกว่า

1.2.6 เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Event / Social mobility)

เนื้อหาในส่วนนี้เป็นการนำเอาเรื่องราวกิจกรรมของบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้คนให้ความสนใจกันมาก เช่น กิจกรรมของนางสาวไทย กิจกรรมของนางงามจักรวาล เป็นการเอามาพูดคุยถึงในรายการโดยไม่จำเป็นต้องมีตัวบุคคลนั้นมาปรากฏตัวในรายการ หรือเหตุการณ์ที่สำคัญในสังคมที่คนทั่วไปให้ความสนใจ เช่น กรณีรถแก๊สระเบิด ที่ถนนเพชรบุรีทำให้คนตายไปกว่า 100 ศพ หรือในกรณีไฟไหม้คอนกรีตมีเนียมตึกสูงทำให้มีคนตาย ก็นำมาเสนอในรายการโดยให้พิธีกรหยิบยกมาพูดถึง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางป้องกันแก้ไขบางอย่างเท่าที่จะทำได้ หรือ ให้ข้อคิดเตือนใจเล็กน้อย ๆ สำหรับผู้ชมรายการ

ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมของบุคคล (social activities) หรือเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางสังคม (social mobility) นี้เป็นการสร้างคุณค่าให้แก่รายการในส่วนต่าง ๆ ดังนี้คือ

(1) ทำให้ผู้ชมได้รับทราบข้อมูลที่ทันเหตุการณ์และได้สาระประโยชน์เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

(2) ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่ารายการนี้มีคุณค่ามีสาระแฝงอยู่ด้วย มิใช่รายการบันเทิงที่ไร้สาระหรือไม่มีคุณค่าอะไรเลย

(3) ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่า รายการนี้เป็นรายการที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ จนบางครั้งเกือบจะคิดว่าเป็นรายการสดหรือรายการที่ถ่ายทอดสด เนื่องจากความทันสมัยของข้อมูล เหตุการณ์ที่นำมาเสนอเป็นเหตุการณ์ล่าสุดที่เพิ่งเกิดขึ้นและผ่านพ้นไปเพียง 2 วัน ก่อนวันออกอากาศ หรือวันที่ได้รับชมในรายการ

จากคุณค่าดังกล่าวนี้ จึงทำให้เนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางสังคมที่นำมาเสนอในรายการสี่ทุ่มสแควร์ เป็นส่วนที่ส่งเสริมให้รายการมีความน่าสนใจมากขึ้นมีคุณค่ามากขึ้นในทัศนะของผู้ชมรายการ

จากรายละเอียดเรื่องเกี่ยวกับเนื้อหาของรายการสี่ทุ่มสแควร์ดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นเนื้อหาที่มีความหลากหลาย จะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ที่สามารถสร้างความบันเทิงแก่ผู้ชม หากจะเปรียบเนื้อหาในรายการสี่ทุ่มสแควร์เป็นอาหาร ก็จะเป็นลักษณะของอาหารชุดหรืออาหารแบบจันโตก ซึ่งรวบรวมเอาอาหารหลายประเภทหลายรสชาติไว้ที่เดียวกัน ทั้งของคาว ของหวาน ให้ได้เลือกรับประทานตามความพอใจ และในการรับประทานก็ไม่จำเป็นต้องทานอะไรก่อน อะไรหลังจะทานอะไรก่อนอะไรหลังก็ได้ไม่มีใครว่า นั่นก็คือผู้ชมรายการจะเลือกว่าชมรายการช่วงไหนก็ได้ตามความพอใจ เมื่อชมรายการช่วงใดก็ได้ความบันเทิงแบบนั้น

2. วิธีการนำเสนอ (Presentation technique)

2.1 พิธีกร

พิธีกร คือผู้ที่นำเสนอเนื้อหา และดำเนินรายการให้มีความต่อเนื่อง และสนุกสนานไปตั้งแต่ต้นจนจบรายการ พิธีกรในรายการบันเทิงมีความสำคัญมากต่อการทำให้รายการมีความน่าสนใจมากน้อยเพียงใด สำหรับรายการสี่ทุ่มสแควร์นั้นมีพิธีกร 3 คน คือ

- พิธีกรหลัก (Host) คือคุณวิฑูรย์ สุนทรวิเนตร์ รับผิดชอบการนำเสนอเนื้อหาตลอดรายการ
- พิธีกรผู้ช่วย (Co - Host) คือคุณเต๋อ ดอกสะเดา รับผิดชอบการนำเสนอเนื้อหาเพื่อความตลกขบขันเป็นบางช่วงของรายการ
- พิธีกรร่วม (Co - Host) คือคุณดวงตา ตุงคะมณี รับผิดชอบการนำเสนอเนื้อหาในช่วงฟรีสไตล์ และโสมวิทธีโร

กลยุทธ์ในการนำเสนอรายการของพิธีกร

คุณวิฑูรย์ สุนทรวิเนตร์ เป็นพิธีกรหลักและเป็นสัญลักษณ์ของรายการสี่ทุ่มสแควร์ เนื่องจากคุณวิฑูรย์เป็นพิธีกรซึ่งดำเนินรายการมาตลอดและสิ่งที่เป็นจุดเด่นของรายการ

นี้ก็คือ บุคลิกลักษณะและวิธีดำเนินรายการของพิธีกรซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวคิดในการจัดทํารายการ
ได้เป็นอย่างดี กลยุทธ์ในการนำเสนอรายการของพิธีกรรายการสี่ทุ่มสแควร์มีดังนี้

2.1.1 บุคลิกลักษณะ

บุคลิกภาพของพิธีกรในรายการสี่ทุ่มสแควร์ คือ คุณวิทวัส
สุนทรวิเนตร์ มีลักษณะเฉพาะตัวเป็นเอกลักษณ์ซึ่งเป็นภาพรวมของบุคคลที่เป็นอะไรก็ได้ที่สบาย ๆ
ง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตรองมากนัก เป็นลักษณะของคนที่มีความบันเทิงอยู่ในหัวใจ บุคลิกลักษณะ
ของคุณวิทวัสที่เป็นลักษณะเด่น มีดังนี้ คือ

(1) การใช้สายตา (Eye Contact)

การใช้สายตาของคุณวิทวัส มีลักษณะที่ค่อนข้างมีแว
วขี้เล่นเป็นกันเองกับผู้ร่วมสนทนา ทำให้ผู้สนทนารู้สึกปลอดภัยสบาย ๆ ไม่ต้องเกร็ง การมอง
ของคุณวิทวัส ในขณะที่ฟังคำให้สัมภาษณ์ก็ได้จ้องมองเขม็งที่ผู้พูด ซึ่งจะทำให้ผู้พูดเกร็งหรือ
ขัดใจไม่ได้ แต่สายตาของคุณวิทวัส จะมองแบบรับฟังด้วยความเข้าใจด้วยความรู้สึกมีส่วนร่วม
ในการสนทนาในฐานะผู้ฟังคนหนึ่ง แต่ในบางครั้งก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนว่า เป็นคนที่มี
ท่าทางหลุกหลิก ก็คงเป็นเพราะการใช้สายตาของคุณวิทวัสเป็นส่วนประกอบ

(2) การเดินและการเคลื่อนไหว (Movement)

การเคลื่อนไหวของพิธีกรในรายการสี่ทุ่มสแควร์ จะเป็น
การเคลื่อนไหวแบบสบาย ๆ กันเองเสมือนหนึ่งว่ากำลังนั่งอยู่ในบ้านของตนเอง เมื่อแขกรับเชิญ
เข้ามา ก็จะ เดินไปรับด้วยท่าทางเป็นกันเองสบาย ๆ เหมือนกับการเชิญแขกเข้ามาในบ้าน ใน
บางครั้งพิธีกรก็เดินเข้าไปทักทายพูดคุยกับผู้แสดงโชว์ชุดต่าง ๆ ในรายการ นอกจากนี้ลักษณะ
การเดินที่คุณวิทวัสชอบทำเป็นประจำ คือการเดินจากห้องรับแขกไปทักทายกับนักดนตรีในช่วง
จบรายการสัมภาษณ์

(3) การวางท่า (Posture)

การวางท่าทางของพิธีกรรายการสื่อบันเทิง โดยเฉพาะ
คุณวิทวัสเองจะมีบุคลิกการนั่งแบบสบายเป็นกันเอง สืบเนื่องจากการนั่งไม่จำเป็นว่าจะต้องนั่ง
ตัวตรงตลอดเวลา แต่จะนั่งในท่าที่สบายคล้ายกับว่าอยู่ในห้องรับแขกจริง อยู่ในสภาพการณ์ที่
เป็นจริงที่ไม่ใช่กำลังปรากฏตัวในรายการโทรทัศน์ ลักษณะเช่นนี้มีผลทำให้ผู้มาร่วมรายการ เกิด
ความรู้สึกผ่อนคลายไปด้วย

(4) การแสดงท่าประกอบ (Gesture)

การแสดงท่าประกอบของคุณวิทวัส ได้แก่ การใช้มือแสดง
ท่าประกอบ และการใช้ท่าทางอื่นๆ เช่น ใช้แขน ใช้ไหล่ วิธีการใช้มือแสดงท่าประกอบแตกต่าง
ไปจากพิธีกรรายการโทรทัศน์ทั่วไปที่นิยมการวางมือประสานไว้ที่หน้าอก ในระหว่างพูดคุยซึ่งเป็น
รูปแบบที่ผู้ชมซึ่งถือกันว่าเป็นท่าทางที่สุภาพและผู้ชมก็พบเห็นจนเคยชิน แต่สำหรับคุณวิทวัสก็ไม่จำเป็น
จะต้องทำเช่นนั้นอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ลักษณะการใช้มือของพิธีกรรายการโทรทัศน์
โดยทั่วไป เมื่อยกมือประกอบการอธิบายหรือประกอบคำพูดนั้นมักจะไม่วางมือเกินระดับหน้าอก
แต่ในกรณีของคุณวิทวัสแล้วดูเหมือนจะไม่มีการกำหนดอะไรเลย การใช้มือจะปล่อยให้เป็นอิสระตาม
ธรรมชาติมากที่สุด หลายครั้งที่ยกมือระดับหน้าอกหลายครั้งที่ขีมือออกไปทางนอกฉากที่ผู้ชมมอง
อะไรไม่เห็น หลายครั้งที่พยักหน้าพยักตากับผู้ชมรายการที่ห้องส่ง ซึ่งถ้าหากเป็นพิธีกรรายการ
อื่นจะไม่ทำ ซึ่งคุณวิทวัสเคยให้สัมภาษณ์ว่า "...เราอยากให้เห็นคนดูที่บ้านรู้สึกสบายไปกับเรา
ด้วย อย่างคุณนั่งคุยกับผมอย่างนี้จะรู้สึกว่าคุณเวลาผมคุยออกทางจอโทรทัศน์ก็จะคุยอย่างนี้เหมือน
กัน มือไม่ออกหมด...เป็นธรรมชาติของผม..." (วิทวัส สุนทรวิเนตร์, แพรวสุดสัปดาห์
1 ตุลาคม 2534)

(5) การแสดงออกทางสีหน้า (Facial expression)

การแสดงออกทางสีหน้าของคุณวิทวัส มีลักษณะที่เปิดเผย
มากคิดอย่างไรก็แสดงออกมานั้นไม่มีการเสแสร้งหรือปั้นหน้า เมื่อมีเรื่องที่ตลกขบขัน

คุณวิทวัสก็จะปล่อยอารมณ์ให้คล้อยตามและแสดงออกทางสีหน้าอย่างชัดเจน เช่นการระเบิดเสียงหัวเราะออกมาอย่างดัง การหัวเราะจนงอหงาย การปรบมืออย่างสนุกสนานพร้อมกับสีหน้าที่เบิกบานจนคล้ายกับ มีลักษณะออกหน้าออกตาอย่างชัดเจน จนในบางครั้งถูกวิจารณ์ว่าเป็นการล้นไม่สำรวม หรือหลุกหลิก แต่ลักษณะการแสดงออกทางสีหน้าของพิธีกรดังกล่าวนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่ามิใช่เป็นการไม่สำรวมแต่เป็นการทำตัวสบาย ๆ มากกว่า "...ถ้าหากใครเคยติดตามงานของคุณวิทวัสมาตั้งแต่ต้นเมื่อครั้งก่อนจนกระทั่งในปัจจุบัน อาจจะสังเกตเห็นว่าในรายการสี่ทุ่มสแควร์นี้ เขาคุริแลกซ์และเป็นกันเองกับแขกรับเชิญและผู้ชมมากที่สุด (วิทวัส สุนทรวิเนตร์, แพรวสุดสัปดาห์ 1 ตุลาคม 2534)

รูปที่ 6 การแสดงท่าทางประกอบของพิธีกร

(6) การแต่งกาย (Clothes)

การแต่งกายของพิธีกรรายการสี่ทุ่มสแควร์ โดยเฉพาะพิธีกรหลัก คือ คุณวิทวัส จะแต่งกายด้วยการใส่สูทหรือชุดสากลตลอดทุกรายการ เพียงแต่เปลี่ยนสีสันทันทีเท่านั้นเอง จะไม่มีการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายตามสมัยหรือตามเทศกาลเหมือนบางรายการที่เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์ พิธีกรก็อาจจะใส่เสื้อม่อฮ่อมหรือเสื้อฮาวายใส่พวงมาลัย

มะลิเพื่อให้เข้ากับบรรยากาศ แต่สำหรับคุณวิทวัสจะไม่กระทำอย่างนั้น จะยังคงใส่สูทสากล หรือชุดสูทตลอดทุกรายการเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากทางรายการต้องการคงเอกลักษณ์ของตัว พิธีกรไว้ ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนไปกับสถานการณ์ (รุ่งรัตน์ สุริยะ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2535) เหตุผลอีกประการหนึ่ง ชุดสูทสากลเป็นชุดที่ว่า Identity ถึงความเป็นทางการหรือเป็นสิ่งที่ใช้ได้ตลอดทุกโอกาส และในความรู้สึกนึกคิด ๆ ในจิตใจของคนไทยโดยทั่วไปก็เห็นว่าชุดสูทสากลเป็นชุดที่มีเกียรติ ถ้าใครสวมใส่ก็จะเป็นคนที่มีเกียรติ นายก่องนัถดิ นอกจากนี้เหตุผลอีกอย่างหนึ่งก็คือ การที่รายการที่ทุ่มสแควร์มีกลุ่มเป้าหมายที่กว้างมาก เพราะฉะนั้นพิธีกรจึงต้องเลือกเสื้อผ้าที่สังคมทั่วไปยอมรับ นั่นก็คือการใส่ชุดสากลนั่นเอง

ส่วนพิธีกรผู้ช่วยคือ คุณเด๋อ ดอกสะเดา ตามปกติจะใส่สูทสากล แต่เมื่อถึงเทศกาลบางเทศกาลก็อาจจะแต่งกายให้มีบางส่วนบ่งบอกถึงการมีส่วนร่วม กับเทศกาลนั้นได้ เช่น ในฤดูหนาวก็จะใส่เสื้อกันหนาวออกมาด้วย หรือในเทศกาลสงกรานต์ก็คล้องพวงมาลัยมะลิ เป็นต้น

สำหรับพิธีกรร่วม คือ คุณดวงตา ตุงคะมณี ตามปกติจะใส่เครื่องแต่งกายที่ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งจะสะท้อนภาพความนิยมในการแต่งกายของสตรีในยุคสมัยนั้นได้ ซึ่งลักษณะการแต่งกายตามสมัยนิยมนี้ จะสร้างบรรยากาศให้การดำเนินรายการในช่วงที่คุณดวงตาเป็นพิธีกรมีความสดชื่นแจ่มใส เป็นบรรยากาศของความทันสมัยและจุดเด่นอีกอย่างหนึ่งคือ พิธีกรหญิงจะใส่กระโปรงสั้นเหนือเป็นประจำเกือบทุกรายการ ซึ่งอาจเนื่องมาจากช่วงรายการที่คุณดวงตาเป็นพิธีกรนี้ออกอากาศในช่วงเวลาตีมาก (ประมาณเที่ยงคืน) ซึ่งผู้ชมรายการจะเริ่มรู้สึกง่วงแล้ว การแต่งกายของพิธีกรที่ดูสดใส มีความวาวหาวเล็กน้อย ก็อาจทำให้ผู้ชมโดยเฉพาะเพศชายรู้สึกสดชื่นแจ่มใส ตึกคักขึ้นมาได้

2.1.2 ภูมิหลังของพิธีกร

พิธีกร (Host) ของรายการที่ทุ่มสแควร์คือ คุณวิทวัส สุนทรวิเนตร์ ผู้ซึ่งก้าวเข้ามาสู่วงการโทรทัศน์จากการเป็นผู้ประกาศข่าวพยากรณ์อากาศ และพิธีกรรายการปกิณกะบันเทิง คีฬาที่ช่อง 9 และที่กรุงเทพฯ จากประสบการณ์การเป็นผู้ประกาศและพิธีกร

รายการโทรทัศน์มาแล้วนี่เองทำให้เกิดผลที่สำคัญ 2 ประการคือ ประการแรก ประชาชนผู้ชมรายการโทรทัศน์เคยชมรายการที่คุณวิฑูรย์ดำเนินรายการมาแล้ว จนเกิดความคุ้นเคย และแน่นอนว่าผู้ชมบางส่วนให้การยอมรับ ประการที่สอง คุณวิฑูรย์เองก็มีโอกาสฝึกฝนการเป็นพิธีกรมาจนเกิดทักษะและมีความชำนาญมากขึ้น จากเหตุผลทั้ง 2 ประการดังกล่าวจึงทำให้ผู้ชมรายการเกิดความคุ้นเคย และมีภาพจน์บางส่วนของคุณวิฑูรย์อยู่ในใจ เมื่อมาเป็นพิธีกรในรายการสี่ท่มสแควร์ก็ทำให้ผู้ชมรายการ ส่วนหนึ่งที่เคยนิยมชมชอบคุณวิฑูรย์มาก่อน ติดตามมาชมรายการสี่ท่มสแควร์ ซึ่งส่งผลให้รายการสี่ท่มสแควร์เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว

นอกจากการเป็นพิธีกรที่เก่งแล้ว ในด้านการศึกษาคุณวิฑูรย์ยังจบการศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรมจากต่างประเทศ (ออสเตรเลีย) ซึ่งลักษณะของคนที่เรียนทางด้านสถาปัตยกรรมจะมีลักษณะของความคิดสร้างสรรค์มาก และชอบทำอะไรใหม่ ๆ กล้าคิดกล้าทำ กล้าทดลอง และเนื่องจากจากธรรมชาติของอาชีพทางสถาปัตยกรรมคือการออกแบบ (design) จึงทำให้มีลักษณะของการเปิดกว้างทางความคิดมาก และประกอบกับมีประสบการณ์ในการชมรายการโทรทัศน์ของต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย ซึ่งมีความทันสมัยมากพร้อมกับการดูดซับ (absorb) ทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศ โดยเฉพาะวัฒนธรรมตะวันตกมากมาย ฉะนั้น เมื่อคุณวิฑูรย์ได้มีโอกาสจัดทำรายการด้วยตัวเองจึงถ่ายทอดความคิดทั้งหมดลงไปในรายการสี่ท่มสแควร์ ทั้งในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการผลิตและพิธีกรรายการ และได้สะท้อนภาพแนวความคิดของตนออกมาอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้จากลักษณะการดำเนินรายการของพิธีกรยังติดในความเป็นฝรั่งอยู่มากซึ่งลักษณะที่ปรากฏให้เห็นก็คือ บุคลิกในการพูดคุยคุณวิฑูรย์จะใช้คำว่า " อ้ออ้อ " " อืมม " บ่อยครั้งในการสนทนาอันเป็นการรับคำ หรือการยอมรับ เห็นด้วยกับผู้ฟัง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วพิธีกรมักจะใช้คำพูดว่า " ครับ " " ใช่ครับ " ออกไปซึ่งจะดูเป็นการให้เกียรติผู้ร่วมรายการมากกว่า แต่ในวัฒนธรรมทางตะวันตกการรับคำด้วยเสียงในลักษณะดังกล่าวไม่ถือเป็น การไม่ให้เกียรติผู้ร่วมรายการ นอกจากนี้ลักษณะของความเป็นพิธีกรแบบตะวันตก ก็คือการไม่ยึดถือในกรอบ กฎเกณฑ์ หรือเคร่งมารยาทมากนัก แต่จะวางตัวอย่างสบายๆ เป็นกันเองกับแขกรับเชิญและผู้ชมรายการมากกว่า แต่ส่วนใหญ่จะไม่กระทำจนเกินขอบเขต

สำหรับพิธีกรผู้ช่วยคือคุณเต๋อ ดอกสะเดานี้มีข้อได้เปรียบ คือคนทั่วไปรู้จักที่อยู่แล้วและมีความนิยมชมชอบในตัวคุณเต๋อ เนื่องจากความเป็นดาวตกที่มีแต่จะสร้างความ

สุขาให้แก่คนดู ไม่เคยที่จะสร้างความเครียดให้นักสมอง ดังนั้น เมื่อมาเป็นพิธีกรผู้ช่วยคุณวิทวัส ในรายการสี่ทุ่มสแควร์ จึงยิ่งช่วยสร้างบรรยากาศให้รายการคึกคัก สนุกสนานยิ่งขึ้นด้วยการ แทรกมุขตลกขบขันระหว่างการดำเนินรายการของพิธีกร

สำหรับพิธีกรร่วม คือคุณดวงตา ตุงคะมณี ก็เป็นดารานักแสดงที่ผู้ชม คຸ້นหน้ารู้จักกันอยู่แล้ว และเป็นคนที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง การพูด การวางตัว จะเป็น แบบกันเองมาก ทำตัวตามสบายไม่ค่อยมีจริตมารยาเหมือนการแสดง ประกอบกับการมี ประสบการณ์เคยเป็นพิธีกรรายการโทรทัศน์มาแล้วหลายรายการ จึงทำให้มีความคล่องตัวสูง เมื่อมาทำหน้าที่พิธีกรในรายการสี่ทุ่มสแควร์จึงทำหน้าที่ได้ดี

รูปที่ 7 การสนทนาระหว่างพิธีกรในรายการ

2.1.3 วิธีการดำเนินรายการของพิธีกร

จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของรายการสี่ทุ่มสแควร์ก็คือ สีสานความสามารถในการดำเนินรายการของพิธีกร ทั้งในด้านการพูดเกริ่นนำการพูดเชื่อมโยง สีสานการตั้งคำถาม ในการสัมภาษณ์แขกรับเชิญซึ่งมีลักษณะเด่นพอสรุปได้ดังนี้คือ

1) สีสานการดำเนินรายการแบบง่าย ๆ (simple) เป็นวิธีการพูดโดยใช้ภาษาง่าย ๆ การใช้ศัพท์หรือสำนวนเป็นคำง่าย ๆ ที่คนทั่วไปเข้าใจได้ไม่ยาก หรือกรณีที่เราจำเป็นต้องมีศัพท์ที่ยาก หรือเป็นภาษาต่างประเทศก็ต้องอธิบายแปลเป็นภาษาไทยให้เข้าใจ นอกจากนี้ลักษณะของภาษาที่ใช้ก็ไม่ได้เคร่งครัดในวैयाกรณ์ แต่จะเป็นเรื่องของการสลับไหลไปตามอารมณ์และสถานการณ์ในขณะนั้นมากกว่า

2) สีสานการดำเนินรายการแบบผ่อนคลาย (relax) เป็นวิธีการดำเนินรายการแบบเป็นกันเอง ไม่เครียดทั้งการพูดและการแสดงออกทางสีหน้า เป็นลักษณะของคนที่ชอบทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย มองปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่แก้ไขจะได้จากวิธีการพูดของคุณวิวัศที่ไม่ค่อยจะเคร่งครัดในกฎเกณฑ์ หรือมารยาททางสังคมมากนัก แต่จะเป็นการวางตัวอย่างสบาย ๆ เป็นตัวของตัวเองมาก ในการสัมภาษณ์ซักถามแขกรับเชิญ เมื่อถึงจุดที่ทำให้แขกรับเชิญตอบไม่ได้ก็จะหาทางออกให้กลายเป็นเรื่องง่าย ๆ ในทันที คำที่คุณวิวัศใช้มากในการแก้สถานการณ์นี้ก็คือ คำพูดว่า "...เอาเป็นว่า.....ก็แล้วกัน" ซึ่งเป็นคำพูดรวบรัด ตัดบท ไม่ต้องต่อความยาวสาวความยืดหรือมาขบคิดให้หนักสมอง

3) การดำเนินรายการโดยใช้วิธีการแสดงแบบเปิดกว้าง (Improvisation)

การดำเนินรายการของพิธีกรรายการสี่ทุ่มสแควร์ ในแต่ละช่วงรายการนั้นมักจะเป็นการพูด หรือแสดงไปตามบทเปิด (open script) บทที่ใช้ในการดำเนินรายการนั้นจะไม่ใช้บทสมบูรณ์ (fully script) ที่จะกำหนดบทพูด บทแสดง และมุมมองไว้แน่ชัด แต่จะเป็นบทที่เรียกว่า " บทเปิด " (open script) ซึ่งหมายถึง บทที่กำหนดเพียงลักษณะเค้าโครงในการดำเนินเรื่อง กำหนดแนวทางในการดำเนินเรื่อง กำหนดลำดับก่อนหลังของเนื้อเรื่องไว้ แต่จะเปิดโอกาสให้พิธีกรได้ใช้ความรู้ความสามารถทักษะ และประสบการณ์ของตนในการสร้างเรื่องเพิ่มเติมโดยอาศัยจินตนาการ (imaginary) ของตน ซึ่งบทลักษณะนี้บางครั้งเรียก " guideline "

(1) การใช้บทเปิดในการสัมภาษณ์

ลักษณะวิธีการใช้บทเปิด (open script) ในการดำเนินรายการที่ทันสมัยนั้น จะเห็นได้ชัดเจนในช่วงบุคคลวันนี้ ซึ่งเป็นจากการสัมภาษณ์บุคคลบที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะมีเพียงแนวทางของเรื่องแนวทางในการตั้งคำถามหลัก ๆ ตามที่ผู้เขียนบทได้รวบรวมข้อมูลมาได้ซึ่งเป็นเพียง guideline เท่านั้น แต่ในระหว่างที่ตั้งคำถามและผู้ตอบได้ตอบมาแล้ว แต่ผู้ตอบอาจจะตอบไม่ครบถ้วน ตอบไม่ตรงประเด็น พิธีกรก็ต้องซักถามเพิ่มเติมเป็นคำถามย่อย (sub - question) นอกจากนี้ ในการสัมภาษณ์บางเรื่องมีเนื้อหาที่น่าสนใจ เมื่อผู้ตอบได้ตอบมาแล้ว แต่พิธีกรยังเห็นว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติมอีกพิธีกรก็ต้องหาวิธีแทรกคำถามเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลในส่วนที่ยังขาดอยู่ ในการทำหน้าที่พิธีกรในการสัมภาษณ์ พิธีกรจึงต้องกำหนดหน้าที่เป็นทั้งผู้แสดงคนหนึ่ง และต้องเป็นตัวแทนของผู้ชมที่ซักถามสิ่งที่อยากรู้ ซึ่งพิธีกรก็ต้องอาศัยประสบการณ์ของตัวเอง เข้าช่วยในการคิดจินตนาการให้ได้ว่า ควรจะซักถามเรื่องอะไร ซึ่งในทางปฏิบัติจริง ๆ แล้วพิธีกรยังมีเวลาที่จะคิดเพียงไม่กี่นาที หรือบางครั้งมีเวลาเพียงไม่ถึง 10 วินาทีที่จะต้องหาคำตอบให้ได้

รูปที่ 8 พิธีกรใช้บทเปิดในการสัมภาษณ์

ลักษณะการดำเนินรายการด้วยการใช้บทเปิด (open script) นี้เป็นการใช้แนวคิดในการแสดงแบบเปิดกว้าง (improvisation) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้แสดงหรือพิธีกร ได้ใช้จินตนาการของตน (imagine) ในการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมา โดยไม่ต้องอาศัยบทที่เขียนล่วงหน้า (scripted) ไว้ก่อนแล้ว แต่จะเป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์ (situation) ด้วยการสังเกต การรับฟัง การวิเคราะห์ไตร่ตรองจากท่าทีและคำพูดของแขกรับเชิญ แล้วสร้างประเด็นความรู้หรือข้อความใหม่ในการเจรจาตอบสนอง (response) กับแขกรับเชิญไปตามสถานการณ์นั้น และมีการใช้จินตนาการ (imagination) เข้าช่วย ลักษณะของการสนทนาแบบนี้จะเป็นการคิดขึ้นโดยฉับพลัน โดยอาศัยไหวพริบปฏิภาณของพิธีกรมากกว่าที่จะเป็นการจัดเตรียมเขียนบทไว้ล่วงหน้าทั้งหมด

ลักษณะของการสัมภาษณ์โดยใช้บทที่เปิดกว้างนี้ ในทางปฏิบัติแล้วค่อนข้างจะยาก เพราะต้องอาศัยความสามารถของพิธีกรในการเข้าใจถึงจิตใต้สำนึกของผู้ร่วมรายการให้ได้ (overcome self-consciousness) เพื่อจะทำให้สามารถเข้าใจความรู้สึกนึกคิด ทรรศนะ และมุมมองของผู้ร่วมรายการ ซึ่งจะนำไปสู่วิธีการถาม วิธีการสัมภาษณ์ให้ได้อรรถรส (Hodgson, 1966) สำหรับรายการสี่ทุ่มสแควร์นั้น พิธีกรได้อาศัยข้อมูลของแขกรับเชิญ จากการค้นคว้าจัดเตรียมโดยทีมงานสร้างสรรค์ ประกอบกับวิธีการสังเกตบุคลิกภาพ และการอ่านความคิดจากการสนทนากับผู้ร่วมรายการ เป็นแนวทางในการสร้างคำถามแทรกเพิ่มเติมในระหว่างการสัมภาษณ์

นอกจากการเข้าใจถึงจิตใจของผู้ร่วมรายการแล้ว การสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ก็นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ร่วมรายการได้ตอบคำถาม เล่าเรื่องหรือแสดงความคิดเห็นตัวเองออกมา ซึ่งพิธีกรก็ต้องสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคย เป็นกันเองในระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ร่วมรายการรู้สึกผ่อนคลาย สบายใจในการพูดหรือตอบคำถาม สำหรับรายการสี่ทุ่มสแควร์ สิ่งที่ได้มีส่วนสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ หรือสนทนานั้นก็คือ บุคลิกและวิธีการดำเนินรายการของตัวพิธีกรที่มีลักษณะของความเป็นกันเอง การสร้างความรู้สึที่ผ่อนคลาย (relax) ให้กับผู้ร่วมรายการ ซึ่งจะสังเกตได้จากวิธีการพูด วิธีการสนทนาโดยใช้ภาษาง่าย ๆ

ลักษณะของการใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยวิธีการแสดงแบบเปิดกว้าง (improvisation) นี้จำเป็นต้องใช้การจินตนาการ (imagination) ของผู้แสดงหรือพิธีกร เพื่อให้ผู้แสดงเข้าถึง (tune in) ในการแสดงหรือในเหตุการณ์นั้นจริง ๆ ซึ่งในทางปฏิบัติอาจจะต้องใช้วิธีการหลายอย่างเข้าช่วย (Hodgson, 1967) สำหรับในรายการสี่ทุ่มสแควร์ คุณวิทวัสได้ใช้วิธีการสร้างจินตนาการด้วยการให้มองเข้าไปยังตัวเองจากมุมมองอื่น เช่น บอกให้ผู้ร่วมรายการพูดถึงตัวเองในมุมมองอื่นด้วยการถามว่า "...คุณจินตนาการจะทำให้ผู้ร่วมรายการเกิดการสร้างจินตนาการเกี่ยวกับตัวเองขึ้นมา

(2) การดำเนินรายการโดยใช้บทเปิดในช่วงโรมรันลือก

ในรายการสี่ทุ่มสแควร์ นอกจากจะใช้วิธีการเปิดกว้างในช่วงสัมภาษณ์แล้วในช่วงอื่นของรายการก็มีการใช้หลักการ improvisation ด้วย เช่นในช่วงของการพูดเปิดรายการช่วงแรกสุด จะเป็นการพูดเกริ่นนำรายการ เพื่อสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน เร้าใจ และสร้างความคุ้นเคยกับผู้ชมรายการในห้องส่ง และผู้ชมที่บ้านซึ่งในการพูดของพิธีกรในช่วงนี้ก็เป็นลักษณะบทเปิด (open script) ซึ่งไม่มีรายละเอียดทุกอย่าง แต่จะมีประเด็นที่จะต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ของตน (experience) กับการจินตนาการ (imagine) ในเรื่องที่จะพูด เพื่อสร้างรูปแบบวิธีการพูดที่สนุกสนาน เร้าใจและเกิดจินตนาการนั้นที่ได้นำมาใช้ในรายการสี่ทุ่มสแควร์มีหลายลักษณะดังนี้คือ

- การพูดเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่พูดกับสิ่งอื่น ในบางรายการพิธีกรได้พูดเชื่อมโยงกับสุภายิต หรือคำพังเพยของไทย เช่น กล่าวเปรียบเปรยว่าพิธีกรผู้ช่วย (เต๋อ ดอกสะเดา) คล้ายกับ ดอกฟ้ากับหมาวัดแต่ไม่พูดคำว่า " หมาวัด " ออกมาปล่อยให้เต๋อ ดอกสะเดาและผู้ชมจินตนาการส่วนที่เหลือเอาเอง

- การใช้ข้อมูลจากการสังเกตความเป็นจริงของมนุษย์และสภาพสิ่งรอบ ๆ ตัว ในบางรายการ เช่น ตอนที่พิธีกรพูดถึงเหตุการณ์ไฟไหม้ตึกสูงตึกหนึ่ง

แล้วพูดถึงความยุ่งยากในการดับเพลิง เพราะในเมืองไทยมีรถดับเพลิงได้สูงเพียง 9 ชั้น แต่ตึกนั้นนับสูงถึง 20 กว่าชั้น และพิธีกรได้พูดเชื่อมโยงไปถึงว่า ถ้าคิดถึงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอีก 1-2 ปีข้างหน้าซึ่งจะต้องไปอยู่ในตึกสูง ๆ แบบคอนโดมีเนียม แล้วเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ขึ้นมาจะหาอย่างไร ทำให้ผู้ชมได้จินตนาการถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนบนตึกคอนโดมีเนียมไปต่าง ๆ นานา

วิธีการพูดของพิธีกรทั้ง 2 กรณีนี้เป็นการพูดแบบเปิดกว้าง ครอบคลุม หลักการเชื่อมโยงและการจินตนาการจากการหยิบยกเรื่องราวจากข่าวหน้าหนังสือพิมพ์มาพูดถึง และสร้างบรรยากาศให้ผู้ชมได้เกิดจินตนาการตามไปด้วย

(3) การใช้บทเปิดในการเล่นเกม

ในช่วงที่เป็นการเล่นเกมเบาสมอง ในช่วงของรายการที่เรียกว่า " ช่วงสมัครเล่น " มีการให้ผู้ชมรายการในห้องส่งทายว่าควรจะใช้เพลงอะไรมาประกอบภาพที่ได้โชว์ให้ดู การดำเนินรายการช่วงนี้ก็ไม่ต้องใช้บทแต่จะใช้ทักษะ และลีลาของพิธีกรในการดำเนินรายการ โดยคำนึงถึงแต่จุดหมายของการเล่นแบบวิธีการเล่นเกมเท่านั้นก็พอ แต่ในรายละเอียดว่าจะพูดอะไรและจะพูดอย่างไร เป็นหน้าที่ของพิธีกรจะต้องคิดขึ้นมาเอง

(4) การใช้บทเปิดในการเล่นสนทนากับพิธีกรผู้ช่วย

ในช่วงโฮมวิดีโอ จะเป็นการสนทนาร่วมกันระหว่างพิธีกร 3 คน คือคุณดวงตา ตุงกะมณีเป็นพิธีกรหลัก คุณวิทวัส สุนทรวิเนตร์และคุณเต๋อ ดอกสะเดา เป็นพิธีกรร่วม ซึ่งในการเล่นสนทนานั้นก็จะมีบทเขียนไว้โดยละเอียด จะเป็นเพียงการตกลงกันไว้ก่อนว่าว่าจะพูดเรื่องอะไร ประเด็นไหนแล้วพิธีกรทั้ง 3 คนก็จะพูดคุยกันไปอย่างสนุกสนาน โดยไม่ต้องคำนึงถึงบทจนในบางครั้งอยู่ในลักษณะที่เรียกว่าปากพาไป หมายถึงการพูดคุยกันต่อไปจนออกนอกเรื่อง

วิธีการพูดแบบบทเปิดหรือพูดแบบไม่ใช้บทดังที่กล่าวมานี้ เป็นลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งของการดำเนินรายการของพิธีกร ซึ่งเป็นการใช้ผสมผสานระหว่าง

ประสบการณ์ (Experience) กับการจินตนาการ (Imagination) และการเรียนรู้จากสถานการณ์ (situation) ของพิธีกรในการดำเนินรายการ ซึ่งเป็นลักษณะของการใช้วิธีการแบบเปิดกว้างอันจะนำไปสู่เป้าหมาย การทำความเข้าใจ และการแก้ปัญหาในการแสดงหรือการทํากิจกรรมของมนุษย์ (Hodgson ,1966)

วิธีการนำเสนอรายการของพิธีกร ในรายการสี่ทুমส์แควร์ซึ่งมีลักษณะเป็นการใช้วิธีการแสดงแบบเปิดกว้าง (Improvisation) นี้ ทำให้บรรยากาศในรายการมีลักษณะที่ผ่อนคลาย (relax) ไม่เคร่งเครียด ลักษณะการดำเนินรายการของพิธีกรที่ไม่ยึดติดกับบท หรือไม่ใช้บทนี้จะทำให้อุณหภูมิที่พูดให้ความรู้สึกที่อ่อนไหว มีความยืดหยุ่นได้ ไม่เคร่งครัดในระเบียบวิธีการพูดและการแสดงมากเกินไป ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้ชมรายการรู้สึกผ่อนคลายตามไปด้วย และเกิดความคุ้นเคยกับพิธีกรในการรับชมรายการ จนเสมือนหนึ่งว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงนั้น (Hodgson,1966)

รูปที่ 9 การดำเนินรายการโดยใช้บทเปิด

นอกจากนี้ การดำเนินรายการโดยใช้วิธีการแสดงแบบเปิดกว้าง โดยเฉพาะลักษณะการสัมภาษณ์ที่เป็นแบบบทเปิดนี้ จะทำให้พิธีกรได้แสดงทักษะความสามารถพิเศษ

ของตนได้อย่างเต็มที่ในการซักถาม เช่นการใช้คำถามแบบหักมุม ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยไหวพริบปฏิภาณของพิธีกร ในการสร้างกรอบคำถามและคำตอบให้ผู้ตอบมาในแนวทางที่ต้องการ แล้วรอคอยจังหวะที่จะปล่อยคำถามหักมุมออกไป แต่ในบางครั้งผู้ตอบไม่ได้ตอบมาตามแนวทางที่ต้องการ พิธีกรจึงต้องพยายามหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ตอบเดินมาในแนวทางที่วางไว้ให้ได้ ซึ่งอาจใช้วิธีการเชื่อมโยงวิธีอื่นเข้ามาช่วย

2.1.4 วิธีการตั้งคำถามและการสัมภาษณ์ของพิธีกร

ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งของรายการสี่ทุ่มสแควร์ ก็คือการตั้งคำถามของพิธีกรที่มีลักษณะเฉพาะคือ การถามแบบเจาะลึก ทั้งในเรื่องส่วนตัว และเรื่องการทำงาน ซึ่งบางครั้งก็ทำให้ผู้ตอบคาดไม่ถึง (unexpected) อย่างเช่น การถามคุณณรงค์ทิพย์ นาคหิรัญกนก อดีตนางงามจักรวาลในเรื่องชีวิตส่วนตัวว่า " ...ได้ข่าวว่าเลิกกับคริสแล้ว เป็นความจริงหรือเปล่า... " ซึ่งคำถามที่ผู้ตอบเองยังไม่ทันตั้งตัวและไม่คิดว่าที่จะถาม นอกจากคำถามแบบคาดไม่ถึงแล้วก็ยังเป็นคำถามแบบหักมุม หมายถึง การตั้งคำถามเพื่อให้ผู้ตอบตอบไปในแนวทางที่วางไว้และ เมื่อถึงจุดนั้นแล้วก็ปล่อยคำถามที่เป็นเรื่องสำคัญที่ตนอยากรู้ออกไป ซึ่งเมื่อถึงจุดนั้นแล้วผู้ตอบจำเป็นต้องตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.2 ผู้ร่วมรายการ (guest)

ผู้ร่วมรายการ ก็ถือเป็นเรื่องสำคัญมากอย่างหนึ่งของกลยุทธ์ในการนำเสนอรายการสี่ทุ่มสแควร์ สิ่งสำคัญเกี่ยวกับผู้ร่วมรายการก็คือ ความน่าสนใจของบุคคลที่ได้เชิญมาเป็นแขกรับเชิญในรายการ ความสนใจของบุคคลนั้นเกิดจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการคือ 1) ความมีชื่อเสียง 2) อาชีพหรือแวดวงทางสังคม ซึ่งบุคคลที่จะเชิญมาร่วมในรายการสี่ทุ่มสแควร์จะต้องมีคุณสมบัติดังกล่าวนี้อย่างหนึ่ง

" คนที่เราจะเชิญมาออกในรายการ เราก็จะดูว่าท่านเป็นที่น่าสนใจของคนดูหรือไม่.....

(แพร่วสุตส์ปาด้า, ตุลาคม 2534)

2.2.1 ความมีชื่อเสียง (celebrity)

แม้จะได้รับเชิญในรายการสี่ทุ่มสแควร์โดยเฉพาะในช่วงบุคคลวันนี้ จะเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดังในสังคมในขณะนั้น หรืออาจเป็นผู้ที่เคยมีชื่อเสียงในอดีตความมีชื่อเสียงของบุคคลโดยส่วนใหญ่ มักจะเกิดจากการสร้างสรรค์เผยแพร่โดยสื่อมวลชน ซึ่งเข้าถึงประชาชนทุกระดับ สิ่งที่เป็นเนื้อหาของความมีชื่อเสียงของเขาอาจเกิดจาก ชาติ ตระกูล ฐานะ อาชีพ ความสามารถของเขาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทุกอย่างรวมกัน รายการสี่ทุ่มสแควร์จึงนำเอาชีวิตของเขามาเสนอ เช่น คุณวิทยา พจนกุล ซึ่งมีบ้านราคา 60 ล้านบาท เขาทราย กาแล็กซี่ ซึ่งเป็นแชมป์มวยโลกและมีภรรยาเป็นชาวญี่ปุ่น หรือวงดนตรีนิกแล ซึ่งผู้เล่นทุกคนเป็นเด็กตัวเล็ก ๆ หรือคุณเบิร์ด ชงไชย แมคอินไตย์กับคุณกมลชนก โกมลฐิติดาราละครโทรทัศน์ที่โด่งดัง

2.2.2 อาชีพหรือแวดวงทางสังคม

อาชีพของบุคคลต่าง ๆ แม้จะมีเกียรติมีคุณค่าเท่าเทียมกัน แต่อาจมีความน่าสนใจไม่เท่ากัน มีเพียงบางอาชีพที่คนทั่วไปให้ความสนใจมาก เช่น ดารา นักแสดง นักร้อง นักกีฬา หรือนักการเมือง นักธุรกิจ บุคคลที่มาออกรายการสี่ทุ่มสแควร์จึงมีหลายสาขาอาชีพ แต่มักจะเป็นอาชีพที่ผู้คนให้ความสนใจอยากรู้เห็นมากกว่า ซึ่งส่วนมากมักเป็นอาชีพและแวดวงต่อไปนี้

(1) ดารา นักแสดงภาพยนตร์ ดาราโทรทัศน์

เป็นอาชีพที่ทางรายการนิยมเชิญมาปรากฏตัวในรายการมากที่สุด เพราะอาชีพนี้ประชาชนทุกระดับ ทุกกลุ่มให้ความสนใจ และเป็นอาชีพที่ให้ความสุขความบันเทิงแก่ผู้ชม

(2) นักร้อง

เป็นอาชีพหนึ่งที่นิยมนำเสนอในรายการสี่ทุ่มสแควร์ เพราะอาชีพนักร้องเป็นที่ชื่นชอบของประชาชนทุกกลุ่ม การฟังเพลงทำให้คนรู้สึกผ่อนคลายมีความสุขใจ

(3) ดาวตลก

เป็นอาชีพที่นิยมเชิญมาร่วมในรายการมากพอสมควร ซึ่งผู้ชม
นิยมชมชอบมากเนื่องจากเรื่องราวของคนเหล่านี้มีแต่ความสนุกสนาน ตลกขบขันทำให้คลาย
เครียดได้

(4) นางงาม นายแบบ นางแบบ

อาชีพนางงามและนางแบบเป็นอาชีพที่นิยมเชิญออกรายการ
สื่อบันเทิง เพราะอาชีพนี้ประชาชนให้ความสนใจและนิยมชมชอบมาก เนื่องจากได้ชมสิ่ง
สวยงาม จากบุคคลที่มีรูปร่างหน้าตาดี สวย หล่อ และได้ชมการแต่งกายด้วยแฟชั่นสวย ๆ งาม ๆ
ทำให้รู้สึกสดชื่น แจ่มใส เบิกบาน

รูปที่ 10 ผู้ร่วมรายการซึ่งมักจะเป็นดารานักแสดง

(5) นักกีฬา

อาชีพนักกีฬาเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ผู้คนสนใจกันมาก โดยเฉพาะการเป็นนักกีฬาระดับแชมป์โลกแล้ว ก็ยังจะได้รับความนิยมและอยากรู้เรื่องราวเกี่ยวกับเขามากขึ้น เนื่องจากการเป็นนักกีฬาระดับโลกหมายถึงการเป็นตัวแทนของคนไทยทั้งชาติ และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในขณะที่ทำกาการแข่งขัน

(6) นักธุรกิจ

คนที่ประกอบธุรกิจจนประสบความสำเร็จมีฐานะดี ร่ำรวยมากขึ้น เป็นชีวิตที่คนเฝ้าความสนใจว่าเขาดำเนินชีวิตอย่างไรจึงทำให้ประสบความสำเร็จซึ่งรายการสี่ทุ่มสแควร์ก็นิยมนำเสนอชีวิตของบุคคลเหล่านี้ในแง่มุมต่าง ๆ

2.3 บรรยากาศ

บรรยากาศในรายการสี่ทุ่มสแควร์ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอย่างยิ่งในการนำเสนอรายการ การสร้างบรรยากาศในการนำเสนอรายการ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการดังนี้คือ

2.3.1 ฉาก

ฉากในรายการสี่ทุ่มสแควร์ เมื่อแรกเริ่มออกรายการครั้งแรก ได้จัดฉากเป็นห้องรับแขกในบ้านแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นบรรยากาศเรียบง่าย ดูสบาย ๆ เป็นกันเอง วัสดุที่ใช้จัดฉากก็เป็นวัสดุของจริงที่ใช้กันตามบ้านทำให้ดูแล้วสมจริงมากยิ่งขึ้น พนักของฉากแม้จะเป็นฉากที่จัดสร้างขึ้นแต่ก็จัดให้มีลักษณะเหมือนจริงมากที่สุด วิธีการจัดฉากแบบนี้เรียกว่าเป็นการจัดฉากแบบ Realistic ซึ่งฉากแบบนี้สามารถบ่งบอกถึงเวลา สถานที่ อารมณ์ และบรรยากาศของรายการได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ชมรายการเกิดอารมณ์คล้อยตามไปในรายการจนคิดว่า เป็นของจริง เหมือนกับว่าได้เข้าไปนั่งชมการสนทนาในสถานที่จริง ทั้งๆ ที่เป็นฉากในห้องส่งหรือในสตูดิโอ

ฉากของรายการสี่ทุ่มสแควร์ในช่วงปีแรกนั้นจัดเป็นแบบ 3 ห้อง คือ ห้องรับแขก ห้องนั่งเล่น และห้องครัว และมีมุมที่วงดนตรีตั้งอยู่ด้วย ต่อมาได้มีการพัฒนาแนวคิดในการจัดสร้างฉากให้เป็นเสมือนห้องชุดในคอนโดมิเนียมซึ่งเป็นตึกสูง และห้องนี้อยู่บนชั้นที่ 58 บรรยากาศในห้องแบ่งออกเป็น 4 มุมด้วยกัน คือ ห้องรับแขก ห้องครัว ห้องรับประทานอาหาร และห้องนั่งเล่นและมีมุมวงดนตรีอยู่เช่นกัน

รูปที่ 11 ฉากห้องรับแขก

การจัดสร้างฉากโดยจำลองภาพของห้องชุด หรือคอนโดมิเนียมนี้ เกิดจากแนวคิดว่า ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2530 - 2533 เป็นช่วงเวลาที่ที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียมเป็นที่นิยมมาก มีการก่อสร้างตึกคอนโดมิเนียมสูงหลายสิบแห่งทั่วกรุงเทพฯ และอีกหลายแห่งในต่างจังหวัดทั่วประเทศ แต่ก็ยังไม่มีตึกคอนโดมิเนียมที่สร้างเสร็จเลยสักแห่งคนทั่วไปจึงอยากรู้ว่า ลักษณะของห้องชุดคอนโดมิเนียมจะเป็นอย่างไรและผู้พักอาศัยจะดำเนินชีวิตอย่างไร ทางรายการสี่ทุ่มสแควร์จึงได้จัดสร้างฉากจำลองให้เหมือนกับคอนโดมิเนียมจริงมากที่สุด เพื่อจำลองภาพของคอนโดมิเนียม และชีวิตของผู้คนที่พักอาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียมมาให้ผู้ชมได้เห็นกัน และพยายามจัดองค์ประกอบอื่นๆ ให้สมจริงมากที่สุด เช่น มีการสร้างเป็นบันไดลงมาอยู่ภายในห้อง มีการตัดภาพการขึ้นลิฟท์มาที่ชั้น 58 ของตึกสูงมีการชะโงกหน้าไปคุยกับบ้านข้างเคียง

แล้วตัดภาพมุมสูงไปให้เห็นถนนเบื้องล่างที่มีรถยนต์แล่นขวักไขว่ มีการใช้สถานการณ์เข้าช่วยด้วยการทำลูกแอมป์เปิดหล่นลงไปบริเวณสี่พระยาคนข้างล่าง เป็นต้น (ออกอากาศ 16 มกราคม 2535) ลักษณะของการจัดบรรยากาศการนำเสนอเช่นนี้ ทำให้ผู้ชมรู้สึกคล้อยตามเหตุการณ์ และอาจเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงทั้งหมด

รูปที่ 12 ฉากห้องครัว

แนวคิดที่สำคัญในการจัดฉากนั้น มาจากแนวคิดในการผลิตรายการสี่ทุ่มสแควร์ ก็คือ พยายามทำรายการให้เป็นรายการวาไรตี้ซึ่งมีความหลากหลายแต่ไม่ใช่ความจับฉ่าย ดังนั้น ในการนำเสนอรายการจึงได้นำเอาฉากมาเป็นเครื่องมือในการประสานและรวมเรื่องราวทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน ในบรรยากาศเดียวกัน ในโทนของแสงสีเดียวกันกล่าวคือ เรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นในรายการจะเป็นการดึงเอามาเสนอภายในฉากเดียวกันนี้ ไม่ว่าจะ เป็น ชีวิตบุคคล ผลงาน การแสดง แฟชั่นโชว์ต่าง ๆ ก็เอามาเสนออยู่ภายในฉากแห่งนี้เหมือนกัน คือ ภายในบ้านหลังหนึ่งภายในคอนโดมิเนียมหลังหนึ่งนั่นเอง

รูปที่ 13 จากห้องนั่งเล่น

แนวคิดในการจัดฉากแบบเหมือนจริง (realistic) ประกอบกับการออกแบบให้มีความร่วมสมัยของสภาพที่อยู่อาศัยในสังคมปัจจุบัน เป็นการดึงเอาองค์ประกอบทางสังคมที่ทุกคนต้องเกี่ยวข้อง คือ บ้าน หรือ ที่พัก หรือที่อยู่อาศัยมาใช้ในการสร้างบรรยากาศที่ได้ผลดีมาก เพราะบ้านเป็นตัวหมาย (signifier) ที่สะท้อนถึงความหมาย (signified) ของความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ตามความรู้สึกของคนไทยดังบทเพลงที่ว่า " บ้านคือ วิมานของเรา..." หรือ " ...แม้จะอยู่ที่ไหนไม่สุขใจเหมือนบ้านเรา..." อันเป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจของคนไทยทุกคนตลอดมา ดังนั้น การใช้ concept ของคำว่า บ้าน มาใช้ในการจัดสร้างฉากและสร้างบรรยากาศในรายการสี่ทุ่มสแควร์จึงเป็นกลยุทธ์ที่ดีมาก และเหมาะสมกับลักษณะนิสัยของคนไทยที่ชอบติดบ้าน ในการนำเสนอรายการและสอดคล้องกับความรู้สึกของคนไทยทุกคน

2.3.2. แสง สี

การใช้แสง สี ในฉากหลัก คือห้องต่าง ๆ ในบ้านพักหรือในคอนโดมิเนียม นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเสริมบรรยากาศของการจัดฉากให้มีอารมณ์และโทนของอารมณ์เดียวกันกับแนวคิด (concept) ของฉาก ดังนั้น การจัดแสง สี ในรายการจึงจัดแบบยึดหลักความสมจริง (realistic) มากกว่าที่จะจัดแสง สี แบบหวือหวาเกินจริงหรือแบบเพื่อฝัน (fantasy) ยกเว้นเฉพาะแต่ฉากที่เน้นการแสดงหรือโชว์ต่าง ๆ จะมีการจัดแสง สี ให้เหมาะสมกับฉากนั้นอาจมีการใช้ไฟสี ไฟกระพริบ วูบวาบ หวือหวา เพื่อสร้างบรรยากาศให้คึกคัก สดชื่นแจ่มใสไปตามเนื้อหาในเรื่องนั้น

2.3.3. เสียง

การสร้างบรรยากาศโดยการใช้เสียงประกอบในรายการที่ทุ่มสแควร์ก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันกับการจัดฉาก แสง สี โดยการใช้เสียงนั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างอารมณ์ที่สนุกสนาน คึกคัก แต่จะอยู่ในโทนเดียวกันตลอดรายการ เสียงที่ใช้ในรายการที่ทุ่มสแควร์นั้นมีหลายลักษณะดังนี้

(1) การใช้เสียงดนตรีประกอบรายการ

เป็นการให้เสียงเพลงจากการบรรเลงของวงดนตรีที่อยู่ในห้องส่งบรรเลงในจังหวะที่สนุกสนาน เร้าใจ ทำให้ผู้ชมรู้สึกคึกคัก โดยจะใช้ช่วงเปิดรายการนำเข้าสู่รายการและปิดรายการทุกช่วง เมื่อจบโฆษณาแล้วก่อนที่จะเข้าเนื้อหารายการช่วงต่อไปจะเริ่มด้วยวงดนตรีบรรเลงประจำรายการจังหวะกระชับ สนุกสนาน ประกอบกับเสียงปรบมือของผู้ชมรายการในห้องส่ง ทำให้บรรยากาศในรายการในแต่ละช่วงมีความคึกคัก ตื่นเต้น เร้าใจ ทำให้ผู้ชมรู้สึกอยากชมรายการต่อไป และเกิดความคาดหวังว่ารายการที่จะได้ชมต่อไปต้องสนุกสนาน

(2) เสียงปรบมือ เสียงเชียร์ จากผู้ชมในห้องส่ง

องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการสร้างบรรยากาศในรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิง ก็คือ เสียงปรบมือและเสียงเชียร์จากผู้ชมในห้องส่ง ซึ่งรายการที่ผู้ชมสามารถทำได้คือให้ผู้ชมมานั่งชมรายการในห้องส่งคราวละประมาณ 30-50 คน โดยมากจะเป็นกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา และกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีความสนใจชมรายการ ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มนักเรียนจากโรงเรียนสอนตัดเสื้อสตรี และโรงเรียนทำผมสตรี ผู้ชมในห้องส่งจะมีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศในรายการเป็นอย่างมากในลักษณะดังต่อไปนี้

- ปรบมือ ใช้ในช่วงเปิดรายการ ต้อนรับแขกรับเชิญและผู้ร่วมรายการและเพื่อแสดงถึงความยินดี พอใจ ขอบใจ หรือเมื่อรู้สึกตกขบขัน เสียงปรบมือนี้จะสร้างบรรยากาศของการนำเสนอในรายการให้ดูสดชื่น สดใส สนุกสนาน และยังทำให้ผู้ร่วมรายการรู้สึกมีเกียรติ มีความเด่นชัด นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ชมทางบ้านรู้สึกสดชื่นแจ่มใสอยากชมรายการต่อไปด้วย

- ส่งเสียงเชียร์ ในช่วงรายการที่มีการแข่งขันหรือเล่นเกม เบาล้อมอง ผู้ร่วมรายการอาจจะส่งเสียงเชียร์ให้กำลังใจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

- ร่วมเล่นเกมทายปัญหากับพิธีกร ในบางช่วงของรายการจะมีการเปิดโอกาสให้ผู้ชมในห้องส่งได้ร่วมสนุก ด้วยการแข่งขันหรือการทายปัญหาง่าย ๆ เช่น ในช่วงฟรีสไตล์ พิธีกรจะเตรียมภาพต่าง ๆ มาให้ดูแล้วให้ผู้ชมในห้องส่งช่วยกันทายว่า ควรจะใช้เพลงอะไรบรรยายประกอบภาพนั้นจึงจะเหมาะสม

การให้ผู้ชมร่วมรายการ และส่งเสียงสร้างบรรยากาศยังเป็นการวัดผลสะท้อนกลับ (feedback) ได้ว่าเมื่อผู้ชมในห้องส่งมีความรู้สึกอย่างไร ผู้ชมทางบ้านก็น่าจะมีความรู้สึกอย่างนั้นด้วย ถ้าผู้ชมในห้องส่งสนุกสนาน ตกขบขัน คนทางบ้านก็น่าจะสนุกสนานตกขบขันด้วยเช่นกัน และผลที่ได้ก็คือผู้ชมในห้องส่งจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่แทนหรือแสดงความรู้สึกแทนผู้ชมทางบ้าน เช่น การแสดงเนื้อหาที่ตกขบขันมากๆ ผู้ชมใน

ห้องส่งอาจจะหัวเราะอย่างเต็มที่ แต่ผู้ชมทางบ้านอาจจะเพียงอมยิ้ม หรือหัวเราะที่ หึในลาคอเท่านั้น เนื่องจากผู้ชมในห้องส่งได้แสดงความรู้สึกแทนแล้ว

2.4 สไตล์และรูปแบบการนำเสนอรายการ (Style and Form of Presentation)

ในเรื่องสไตล์และรูปแบบในการนำเสนอรายการนี้ เป็นการวิเคราะห์ถึงเทคนิควิธีการพิเศษอื่นที่ได้นำมาเสนอรายการให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ได้แก่ วิธีการนำเสนอแบบเปิดกว้าง ความสดหรือความทันสมัยของรายการ เทคนิคการสร้างความแปลกใจ (surprise) การใช้เทคนิคการลำดับเรื่อง และการใช้เทคนิคการสร้างบรรยากาศ ซึ่งปรากฏผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.4.1 การใช่วิธีการนำเสนอด้วยวิธีการแสดงโดยทเปิด (Improvisation)

เป็นการนำเสนอโดยการนำเสนอ เทคนิคการแสดงโดยทเปิด (Improvisation) มาใช้ ซึ่งรูปแบบการแสดงมักจะไม่มีบท (unscripted) หรือมีบทเป็นลักษณะทเปิด (open script) ที่เปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้นำเสนอเนื้อเรื่องไปตามสถานการณ์และจินตนาการของตน โดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน (Hodgson, 1966) จะเห็นได้จากลักษณะการนำเสนอรายการสี่ทุ่มสแควร์ซึ่งสะท้อนจากองค์ประกอบดังต่อไปนี้ คือ

(1) กระบวนการผลิต

ในการผลิตรายการสี่ทุ่มสแควร์นั้น จะใช้บทแบบกึ่งสมบูรณ์หรือทเปิด (open script) ซึ่งบอกเพียงลำดับเหตุการณ์คร่าว ๆ ของเรื่องและประเด็นที่จะนำเสนอ ส่วนรายละเอียดนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์และการตัดสินใจของผู้รับผิดชอบ คือปล่อยให้พิธีกรหรือผู้กำกับรายการ ให้ดำเนินการไปตามความสามารถของตน โดยจะไม่เน้นคุณภาพของ

เทคนิควิธีการผลิตรายการมากนัก แม้จะมีส่วนที่บกพร่องหรือผิดพลาด ถ้าไม่ใช่เป็นการผิดพลาดในเรื่องที่สำคัญมากจริง ๆ แล้วก็จะไม่มีการแก้ไข เช่น กรณีที่พิธีกรพูดแล้วมองกล้องผิดตัวบ่อยครั้ง ตามปกติแล้วผู้กำกับรายการมักจะสั่งให้ถ่ายทำใหม่ให้ถูกต้อง แต่สำหรับรายการนี้จะไม่มีการถ่ายทำใหม่จะปล่อยให้พิธีกรดำเนินรายการต่อไปแล้วจึงค่อย ๆ บอกพิธีกรหันมามองให้ถูกต้องหรือในกรณีที่พิธีกรจำบทไม่ได้ พูดติด ๆ ขัด ๆ ทีมงานก็จะยกป้ายหัวข้อเรื่องที่พูดให้ดู ซึ่งพิธีกรก็จะเห็นป้ายนั้นแล้วพูดต่อโดยไม่มองมาทางกล้องหรือพูดกับผู้ชมก็ไม่ใช่ไร トラบาโตถ้าพิธีกรยังคงสามารถพูดต่อไปได้ ก็ปล่อยให้รายการดำเนินต่อไป ซึ่งลักษณะข้อบกพร่องเหล่านี้ถ้าเป็นรายการอื่น ๆ ทั่วไปก็อาจจะสั่งให้มีการถ่ายทำใหม่หรือที่เรียกว่า Take หรือ Retake แต่สำหรับรายการสี่ทุ่มสแควร์แล้วไม่ใช่ไร กล่าวโดยสรุปแล้วรายการสี่ทุ่มสแควร์เป็นรายการที่ไม่เน้นคุณภาพในการผลิต แต่เป็นการตอบสนองแนวคิดและจุดมุ่งหมายของการนำเสนอรายการเพื่อสร้างความบันเทิงแก่ผู้ชมเป็นสำคัญ

(2) ลักษณะเฉพาะของพิธีกร

พิธีกรรายการสี่ทุ่มสแควร์จะมีลักษณะเฉพาะตัว ในการดำเนินรายการ คือ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และมีบุคลิกที่คล้ายกับพิธีกรรายการโทรทัศน์ของชาติตะวันตกหลาย ๆ คนรวมกัน แต่จัดอยู่ในประเภทที่วางตัวง่าย ๆ ทำตัวใกล้ชิดกับผู้ชม รายการและผู้ชม มีวิธีการดำเนินรายการแบบไม่เป็นทางการ (Informal) การพูดไม่ค่อยจะเน้นความถูกต้องตามอักขระ และการลำดับเรื่องราวไม่ชัดเจนในบางครั้งก็ไม่ใช่ไร แต่ขอให้มีลีลาการพูดที่สนุกสนาน ดำเนินเรื่องฉับไว ทันอกทันใจผู้ชมก็พอ อย่างไรก็ตามลักษณะวิธีการดำเนินรายการของพิธีกร ยังคงยึดหลักการนำเสนอโดยใช้ วิธีการแสดงแบบเปิดกว้าง (Improvisation) กล่าวคือ ไม่ต้องเคร่งครัดตามบท ใช้หลักประสบการณ์และจินตนาการในการนำเสนอโดยการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง แม้จะมีการพูดผิดพูดถูกบ้างก็ไม่ใช่ไร หรือพูดวนไปวนมาจนผู้ชมไม่เข้าใจก็ไม่ใช่ไร มองดูทุกอย่างเป็นเรื่องง่าย ผิดก็แก้ไขได้เพราะคนเราฝึกกันได้เสมอ ถ้าเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ผ่านไปไม่ต้องมาใส่ใจอะไรมากนัก ซึ่งค่อนข้างจะตรงกับลักษณะนิสัยของคนไทยคือ ชอบพูดว่า " ไม่ใช่ไร " จุดสำคัญในการนำเสนอรายการอยู่ที่การสร้างบรรยากาศที่บันเทิงสนุกสนาน มากกว่าที่จะมาสนใจเรื่องความถูกต้องทางวิชาการ (รุ่งรัตน์ สุริยะ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2535)

ลักษณะการนำเสนอรายการสี่ทุ่มสแควร์โดยใช้วิธีการแสดงแบบเปิดกว้าง (Improvisation) โดยไม่เคร่งครัดกับบทหรือบางครั้งก็ไม่มีบท (unscripted) ปลอ่ยให้ผู้รับผิดชอบ คือ พิธีกรและผู้กำกับรายการได้ใช้ทักษะความสามารถของการประกอบกับการจินตนาการในการการดำเนินรายการ ทำให้เกิดบรรยากาศของการนำเสนอรายการที่มีความเป็นกันเอง มีบรรยากาศที่คุ้นเคย มีความรู้สึกผ่อนคลาย มีความสบายใจในการรับชมรายการ ซึ่งเป็นผลมาจากแนวคิด (concept) ในการผลิตรายการที่มุ่งสร้างความบันเทิงที่ไม่หนักสมอง ซึ่งเมื่อผลิตออกมาแล้วก็เป็นที่พอใจของผู้ชมในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้จากอัตราการรับชมรายการ (rating) ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก (วิทวัส สุนทรวิเนตร์ , 19 มีนาคม 2535)

(3) การสร้างฉากที่มีบรรยากาศร่วมสมัย

รายการสี่ทุ่มสแควร์แต่เดิมจัดฉากเป็นห้องรับแขกในบ้านทั่ว ๆ ไปหลังหนึ่ง ต่อมาเมื่อสภาพสังคมไทยโดยเฉพาะในกรุงเทพฯ เปลี่ยนไปที่อยู่อาศัยเริ่มหายาก คนกรุงเทพฯ เปลี่ยนลักษณะที่อยู่อาศัยจากบ้านใหญ่ ๆ มาเป็นคอนโดมิเนียม รายการสี่ทุ่มสแควร์จึงเปลี่ยนฉากมาเป็นฉากห้องพักในคอนโดมิเนียมที่อยู่บนตึกสูง 58 ชั้น เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่ารายการนี้ทันสมัยมาก สาเหตุที่มีการจัดฉากเป็นแบบคอนโดมิเนียมนี้ "...เนื่องมาจากในสังคมคนกรุงเทพฯ เมื่อ 2 - 3 ปีก่อน ที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียมได้รับความนิยมมาก มีคอนโดมิเนียมเกิดขึ้นหลายสิบแห่ง แต่ยังไม่ที่ใดสร้างเสร็จเลย ผู้คนหลายคนมีคำถามว่า ลักษณะที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียมเป็นอย่างไร วิธีการดำเนินชีวิตของคนเป็นอย่างไร ซึ่งยังไม่มีใครรู้ ฉะนั้น รายการสี่ทุ่มสแควร์จึงอยากจะจำลองภาพของคอนโดมิเนียมมาให้เห็นว่าเป็นอย่างไ และผู้คนจะขึ้นไปอยู่บนนั้นอย่างไร..." (วิทวัส สุนทรวิเนตร์, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2535)

2.4.2 ความสดของรายการ

กลยุทธ์ที่สำคัญของการนำเสนอรายการสี่ทุ่มสแควร์ ก็คือความสดของรายการ หมายถึง การที่ผู้ผลิตรายการพยายามจะทำให้รายการคล้ายกับการถ่ายทอดสด

มากที่สุด เพื่อให้ผู้ชมรู้สึกว่าได้ชมรายการที่กำลังเกิดขึ้นจริงในขณะนั้น ซึ่งกระทำโดยการนำเทคนิควิธีการผลิตเพื่อให้สมจริงดังนี้ คือ

(1) การพูดของพิธีกรเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ปัจจุบัน

เป็นการพูดเชื่อมโยงรายการโดยพิธีกร จะใช้คำพูดที่ดู เหมือนว่ากำลังพูดอยู่กับผู้ชมในเวลาปัจจุบันที่กำลังชมรายการ ได้แก่

- พูดเชื่อมโยงกับผู้ประกาศข่าว ในตอนกลางของรายการ จะมีการตัดไปเข้าการเสนอข่าวของทางสถานีซึ่งเป็นการถ่ายทอดสด พิธีกรจะใช้คำพูดเชื่อมโยงให้ดูเหมือนกับว่าตนเองก็อยู่ในเหตุการณ์นั้นในเวลานั้นเช่นกัน เช่น คำพูดที่ว่า "...เดี๋ยวเชิญที่ห้องข่าวก่อนนะครับ สักครู่กลับมาพบกันอีก..." หรือ "... คุณจินตนา มีข่าวอะไรที่น่าสนใจบ้างครับในช่วงนี้..." และทางผู้ผลิตรายการก็จะติดต่อคุณจินตนาไว้และแนะนำบทพูดที่จะรับส่งกันล่วงหน้า ดังนั้น ผู้ชมจึงได้ยินคำตอบว่า "...ขอบคุณค่ะคุณวิทวัส ตอนนี้ก็มีข่าวที่น่าสนใจคือ..."

- การพูดอ้างอิงเวลา พิธีกรจะพูดถึงเวลาที่คาดว่าเป็นเวลาจริงในขณะออกอากาศ เช่น "...ขณะนี้ก็ตีหกมากแล้ว เกือบจะเที่ยงคืนหวังว่าทุกท่านยังไม่ง่วงนะครับ เดี่ยวเราจะมีภาพสวย ๆ ให้ชมแก้ง่วง..." ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเวลาที่คุณวิทวัส กำลังพูดอยู่นั้นคือเวลาที่กำลังบันทึกเทปรายการ ซึ่งอาจจะเป็นเวลา 10 โมงเช้าหรือเที่ยงวันก็ได้

(2) การพูดถึงเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางสังคมปัจจุบัน

(Social mobility / Social event)

เป็นการหยิบยกเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ในช่วงนั้น และประชาชนให้ความสนใจมาก และอาจมีการอ้างหลักฐานประกอบเพื่อสร้างความเชื่อถือ เช่น การพูดถึงเหตุการณ์ไฟไหม้คอนโดมีเนียมที่กำลังก่อสร้าง พร้อมกับนำเอาภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์มาแสดงประกอบ (ออกอากาศ 19 ธันวาคม 2532) การพูดถึงฤดูหรือเทศกาลต่าง ๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ ตรุษจีน สงกรานต์ การที่พิธีกรพูดถึงเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ทำให้

ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่ารายการนี้เป็นรายการที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ที่สุด เมื่อชมแล้วได้ทราบเรื่องราวหรือกิจกรรมทางสังคมบางอย่างที่ตนเองยังไม่รู้ และเมื่อได้รู้จากรายการแล้วก็สามารถนำไปวิพากษ์วิจารณ์กันต่อไปได้ ความทันสมัยของรายการเกิดขึ้นได้เนื่องจาก "...รายการนี้เป็นรายการเดียวที่บันทึกเทปใกล้วันออกอากาศมากที่สุด คือบันทึกเทปวันอังคาร ออกอากาศวันพฤหัสบดี ทันสมัย ทันเหตุการณ์ได้มากกว่ารายการอื่น..." (วิฑูรย์ สุนทรวิเนตร์, สัมภาษณ์; 19 มีนาคม 2535)

2.4.3 การนำเสนอเรื่องตลกขบขัน (Comics)

รูปแบบการนำเสนอรายการสื่อบันเทิงที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งก็คือ การสร้างความตลกขบขัน (comics) ให้กับผู้ชมด้วยการใช้พิธีกรร่วมที่มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน ตลกขบขัน เข้ามาแทรกในจังหวะที่เหมาะสมเช่นกัน ช่วงเปิดรายการจะใช้เทคนิคที่เรียกว่า Side kick คือ การส่งลูก การโยนลูกกันระหว่างพิธีกรหลัก คือคุณวิฑูรย์ สุนทรวิเนตร์ และพิธีกรร่วมคือคุณเต๋อ ดอกสะเดา ซึ่งมักจะพูดคุยกันเพื่อสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน ตลกขบขัน ทำให้ผู้ชมคลายเครียดได้

การนำเสนอเรื่องของความตลกขบขันนี้ เป็นวิธีการนำเสนอรายการที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะเรื่องตลกทำให้ผู้ชมผ่อนคลายความตึงเครียด ทำให้รู้สึกเป็นสุขคลายความทุกข์ลงได้ และยังช่วยทำให้เกิดความรู้สึกมีชีวิตชีวาขึ้น คล้ายกับเป็นผงชูรสเติมลงในอาหาร ทำให้อาหารมีรสชาติดีขึ้น (วิระพล สุวรรณันต์, 2524)

2.4.4 การนำเสนอด้วยเรื่องทางเพศ (Sex)

สื่อบันเทิงการนำเสนอรายการสื่อบันเทิงหลาย ๆ รายการ จะพบว่ามีการใช้เรื่องทางเพศ (sex) มาเป็นเครื่องดึงดูดความสนใจของผู้ชม ดังจะเห็นได้จาก

- เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายของแขกรับเชิญหรือผู้ร่วมรายการ ถ้าเป็นบุคคลในวงการบันเทิงเช่น ดาราภาพยนตร์ ดาราโทรทัศน์ หรือนักร้อง ที่มีชื่อเสียง ถ้าเป็นวัยรุ่นขึ้นไปแล้วมักจะใช้เครื่องแต่งกายที่มีลักษณะวับ ๆ แวม ๆ หรือโป๊นิด ๆ หรือเกือบจะโป๊ เช่น การนุ่งกระโปรงสั้น การใส่ชุดว่ายน้ำ การใส่ชุดเดินแบบแฟชั่นที่ค่อนข้างโป๊ (รายการ สี่ทุ่มสแควร์ ตอน จินตหรา สุขพัฒน์ (ออกอากาศ 6 ธันวาคม 2533) ตอน แสงระวี อิศวรักษ์ (ออกอากาศ 1 มีนาคม 2533) ตอน อุทุมพร ศิลาพันธ์ (ออกอากาศ 15 กุมภาพันธ์ 2535) ตอน เพชรรัตน์ ศรีแก้ว (ออกอากาศ 15 กุมภาพันธ์ 2535)

- นอกจากการใส่เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายที่ค่อนข้างโป๊แล้วยังมีการใช้เทคนิคการถ่ายทำด้วยการจัดวางมุมที่ถ่ายภาพออกมาแล้วทำให้ดูวามหวม เกิดความรู้สึกเชื่อมโยงกับบรรยากาศเรื่องทางเพศ เช่น การใช้กล้องมุมต่ำในการถ่ายทำ

การที่รายการสี่ทุ่มสแควร์ใช้รูปแบบการนำเสนอรายการด้วยเรื่องทางเพศนี้ อาจเป็นเพราะรายการนี้เป็นรายการยามดึก ออกอากาศเวลา 22.00 - 24.00 น. ซึ่งเป็นเวลาที่ติ๊กมากและกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ก็จะเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ ดังนั้น ในช่วงเวลาที่ติ๊กมาก ผู้คนเริ่มจะง่วงนอนเช่นนี้ การเสนอเรื่องราวทางเพศ (sex) นี้จะช่วยให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกคึกคัก สดชื่นและหายง่วงได้ แต่อย่างไรก็ตามการนำเสนอเรื่องทางเพศนี้ มิได้มุ่งการกระตุ้นราคะจริต แต่เป็นเรื่องของการสร้างความสนุกสนานบันเทิงในการรับชมรายการมากกว่า เหตุที่คนไทยสนใจเรื่องทางเพศกันมาก อาจเนื่องมาจากคนไทยถูกปิดกั้นการเรียนรู้เรื่องเพศมานานด้วยขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ในขณะที่เดียวกันร่างกายมีความต้องการทางธรรมชาติในเรื่องเพศทำให้คนไทยหาทางออกในเรื่องเพศด้วยความบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ เช่น ล่าตัด ลีเก การเล่าเรื่องตลกประเภท dirty joke ดังนั้นคนไทยจำนวนไม่น้อยจึงมีลักษณะนิสัยอยากกรูอยากเห็นอยากฟัง แต่ไม่กล้าแสดงออก (วีระพล สุวรรณันต์ ,2524)

2.4.5 การนำเสนอเรื่องราวที่ทำให้ผู้ชมรายการประหลาดใจ (Surprise)

ลักษณะการสร้างความประหลาดใจให้แก่ผู้ร่วมรายการ มักจะใช้ในช่วงการสัมภาษณ์บุคคลในช่วงบุคคลวันนี้ ระหว่างการสัมภาษณ์จะมีการเตรียมสิ่งของ เครื่องใช้

หรือของส่วนตัวของบุคคลนั้นมาช้อนไว้ก่อน เมื่อถึงจังหวะและเวลาเหมาะสมก็จะหยิบมาในผู้ร่วมรายการดู ซึ่งของเหล่านี้จะเป็นสิ่งของที่แขกรับเชิญเองก็คาดไม่ถึงว่า พิธีกรจะเอามาเสนอในเวลา นั้น เช่น รูปถ่ายในอดีต เครื่องประดับ เสื้อผ้าเก่า ๆ เมื่อพิธีกรหยิบมาให้ดูแขกรับเชิญผู้ร่วมรายการก็ประหลาดใจและแสดงความรู้สึกบางอย่างออกมาโดยไม่รู้ตัว เช่น การหัวเราะ การกรี๊ดร้อง ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานในรายการได้ดี

2.4.6 รูปแบบการนำเสนอที่เน้นความบันเทิงมากกว่าเนื้อหาสาระ

รายการสี่ทุ่มสแควร์ เป็นรายการปกิณกะบันเทิงที่หลากหลายในเนื้อหาสาระซึ่งหมายถึง มีเนื้อหาสาระมากมายที่จะนำมาเสนอ แต่เรื่องที่จะนำมาเสนอนั้น ส่วนใหญ่จะคัดเลือกเฉพาะเรื่องที่เห็นว่า เมื่อนำมาเสนอแล้วจะสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ชมได้ โดยใช้วิธีการนำเสนอที่ทำให้เนื้อหาสาระนั้น มีความสนุกสนานในการรับชม เช่น ในตอนที่เสนอเรื่องราวชีวิตล้อต๊อกและชูศรี ซึ่งในชีวิตจริงของล้อต๊อกและชูศรีนั้น มิใช่มีแต่เรื่องสนุกสนานเพียงอย่างเดียว ในบางแง่มุมของชีวิตล้อต๊อกและชูศรีกลับมีแต่ความเศร้า ต้องต่อสู้กับชีวิตที่ลำบากยากแค้นกว่าจะประสบความสำเร็จได้ ในการนำชีวิตของล้อต๊อก - ชูศรี มาเสนอในช่วงบุคคลวันนี้จึงให้คนทั้งสองพูดถึงชีวิตของตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งความจริงเป็นเรื่องค่อนข้างเศร้า น่าเห็นอกเห็นใจ แต่ในระหว่างการนำเสนอทั้งสองคนก็จะมีกรหยอกล้อ ขัดคอกันบ้างตามสมควรเพื่อสร้างความสนุกสนานขบขัน หรือบางครั้งเมื่อเห็นว่าเรื่องราวนั้นจะเริ่มทำให้เครียดหรือหนักเกินไป พิธีกรก็จะเข้ามาช่วยคลี่คลายสถานการณ์แล้วนำไปสู่การสนทนาในประเด็นอื่นที่เขาสมองลง

สำหรับเรื่องราวที่เน้นในเนื้อหาสาระมาก ๆ ก็มีการนำเสนอในรายการสี่ทุ่มสแควร์ด้วยเช่นกัน คือ ตอนที่เสนอเรื่องโรคเอดส์ ซึ่งเป็นตอนที่มีเนื้อหาหนักมากมีการเชิญผู้ที่เป็นโรคเอดส์คือ คุณละอ่อน เสือส้ม มาออกรายการเล่าให้ฟังถึงสาเหตุของการติดโรคเอดส์ หรือในบางตอนมีเรื่องของผู้หญิงที่ถูกข่มขืน แล้วปรากฏภายหลังว่าติดโรคเอดส์มาด้วย จากนั้นไม่นานนางหญิงคนนั้นก็ตั้งครรภ์และเด็กในครรภ์ก็ติดโรคเอดส์ด้วยและมีการเชิญแพทย์มาพูดคุยให้ความเห็นถึงการแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่หนักมากชมรายการแล้ว

เกิดความสะเทือนใจมาก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของรายการที่เป็นความบันเทิงกับรายการที่เน้นหนักในเนื้อหาสาระ แล้วก็จะพบว่ารายการที่เป็นความบันเทิงมากกว่า (วิทวัส สุทธรวินทร์, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2533)

บทสรุป

รายการสี่ทุ่มสแควร์ เป็นรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิงที่มีลักษณะรายการที่รวบรวมเอาเรื่องราวทั้งหลายในชีวิตและสังคมมาเสนอ โดยมีจุดประสงค์สำคัญคือการสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ชมรายการที่เป็นคนนอนดึก (Lated night show) ซึ่งอาจจะมีเนื้อหาบางส่วนที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก เช่นเรื่องตลกแบบ Dirty joke เรื่องเกี่ยวกับเพศ เป็นต้น

กลยุทธ์ในการนำเสนอรายการสี่ทุ่มสแควร์สามารถพิจารณาได้ 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนเนื้อหา (Content) และส่วนวิธีการนำเสนอรายการ (Presentation technique)

ในส่วนของเนื้อหา นั้น รายการสี่ทุ่มสแควร์ เป็นรายการที่เปิดกว้างในการนำเสนอเนื้อหา จะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ที่ทำให้ความบันเทิง ดังนั้น เนื้อหาในรายการจึงแบ่งออกเป็น ส่วนต่าง ๆ ถึง 6 ช่วงด้วยกัน คือ ช่วงโมนอล็อก (monologue) ช่วงสารพันเรื่อง ช่วงบุคคลวันนี้ ช่วงสมัครเล่น ช่วงโรมวิดิโอ และช่วงฟรีสไตล์ จากขอบเขตดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะต้องการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องอะไรก็หาช่วงเวลาลงได้เสมอ

ประเด็นสำคัญของกลยุทธ์เกี่ยวกับเนื้อหาก็คืออยู่ที่ความน่าสนใจ เนื้อหาที่จะนำมาเสนอเป็นเรื่องอะไรก็ได้แต่ต้องมี " ความน่าสนใจ " และความน่าสนใจนี้จะไม่ใช่เพียงแต่ความน่าสนใจทั่ว ๆ ไปเท่านั้น ในบางช่วงรายการเช่นบุคคลวันนี้ ระดับความน่าสนใจของเนื้อหานี้จะต้องมีความน่าสนใจถึงระดับและจะต้องมองในมุมมองของผู้ชมด้วยว่า ความสนใจนั้นจะเป็นที่น่าสนใจในสายตาของผู้ชมหรือไม่ ซึ่งความสนใจนี้ ทีมงานผู้ผลิตรายการเรียกว่า " ถึง " หรือไม่และจะ " ขาย " ได้หรือไม่ ซึ่งหมายถึง เมื่อทำเรื่องนี้ออกขายผู้ชมจะซื้อหรือไม่อยากชมหรือไม่ (รุ่งรัตน์ สุริยะ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2535)

หากจะเปรียบเทียบเนื้อหาในรายการโทรทัศน์สี่ทุ่มสแควร์เป็น "อาหาร" ชนิดหนึ่งอาหารของสี่ทุ่มสแควร์ก็เป็นอาหารไทยหลายรสที่วางจานจัดอยู่เป็นสารับหรืออยู่ในขันโตก ซึ่งจะมีอาหารหลาย ๆ อย่างใส่ถ้วยวางอยู่ในถาดเดียวกัน โดยที่อาหารนั้นไม่จำกัดว่าเป็นชนิดใด รสชาติใด แต่จะมีหลากหลายประเภทให้เลือกรับประทานตามความพอใจ และในการรับประทานก็ไม่มีข้อบังคับว่าจะต้องรับประทานอาหารชนิดใดก่อนอาหารชนิดใดหลัง ใครจะกินแกงจืดผสมแกงส้มไม่มีใครว่า แต่ข้อสำคัญก็คือผู้จัดสารับอาหารจะต้องพิจารณาว่าควรจะทำอาหารอะไรไว้ให้รับประทานบ้าง โดยการคาดเดาจิตใจผู้รับประทานว่าชอบอะไร เบื่ออะไร อาหารแบบไหนที่คนส่วนใหญ่นิยม

กล่าวโดยสรุปแล้ว เนื้อหาที่นำมาเสนอในรายการสี่ทุ่มสแควร์จะเกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้คือ

- (1) เรื่องเกี่ยวกับประวัติชีวิตและงานของบุคคลที่น่าสนใจ
- (2) เรื่องเกี่ยวกับดนตรีและการขับร้องเพลงโดย ดารา นักร้อง นักแสดง
- (3) เรื่องเกี่ยวกับความตลกขบขัน
- (4) เรื่องเกี่ยวกับแฟชั่นโชว์และการแสดงต่าง ๆ
- (5) เรื่องเกี่ยวกับการเล่นเกมและการแข่งขัน
- (6) เรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางสังคม

สำหรับกลยุทธ์ในการนำเสนอรายการด้านวิธีการนำเสนอ (Presentation - technique) นั้น รายการสี่ทุ่มสแควร์ ใช้วิธีการนำเสนอโดยการใช้นวัตกรรมในการแสดงแบบเปิดกว้าง (Improvisation) เป็นหลักในการนำเสนอรายการ ลักษณะแนวคิดในการแสดงแบบเปิดกว้างที่ปรากฏในรายการมีดังต่อไปนี้ คือ

- (1) พิธีกร ใช้วิธีการดำเนินรายการโดยใช้บทเปิด (open script) และไม่ใช้บท (unscripted) ในบางกรณีพิธีกรจะดำเนินรายการโดยไม่ต้องเคร่งครัดตามบทมากนัก บทจะเป็นเพียงแนวทาง (guideline) ในการนำเสนอเรื่องราวเท่านั้น ส่วนวิธีการดำเนินรายการนั้นจะอาศัยการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง (situation) โดยอาศัยทักษะ ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของพิธีกร (Experience) พร้อมทั้งข้อมูลที่ได้รับจากการค้นคว้า

(Research) ผสมผสานกับการใช้จินตนาการ (Imagine) ของตนในการนำเสนอรายการ ซึ่งวิธีการนำเสนอโดยวิธีวิธีการแสดงแบบเปิดกว้าง (Improvisation) มีข้อดี คือ ทำให้การซักถามและการสัมภาษณ์ในรายการมีความยืดหยุ่นได้ สามารถตั้งคำถามย่อย ๆ ในประเด็นที่คิดได้ในระหว่างการสัมภาษณ์ ซึ่งเกิดจากการตอบสนอง (response) ต่อข้อมูลที่ได้รับ ทำให้รูปแบบการสัมภาษณ์มีความน่าสนใจมากขึ้น เพราะพิธีกรสามารถเลือกใช้คำถามที่ทำให้เกิดความสุขสนานแทรกลงไปได้ในจังหวะเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการนำเสนอรายการ กล่าวคือ จะมีลักษณะของความเป็นกันเอง ไม่เครียด ไม่เคร่งครัดในหลักเกณฑ์มาก ทำให้รายการดูสบาย ๆ ไม่หนักสมอง

(2) ผู้ร่วมรายการ การเชิญแขกรับเชิญมาร่วมในรายการนั้นมักจะเลือกบุคคลที่มีชื่อเสียงโด่งดังจากวงการต่าง ๆ และมีความน่าสนใจ ส่วนมากมักจะเป็นบุคคลที่อยู่ในวงการ ดารา นักแสดง นักร้อง รองลงมาได้แก่ กลุ่มนายแบบ นางแบบ กลุ่มดาวตลก กลุ่มนักธุรกิจ และนักการเมือง

(3) บรรยากาศ บรรยากาศในการนำเสนอรายการสี่ทุ่มสแควร์จะเป็นแบบเน้นความเป็นรสนิยมเดียวกันของฉาก มีการใช้แนวคิด (concept) ของคำว่าบ้านซึ่งเป็นสถานที่อบอุ่นตามความรู้สึกของคนไทย และจะมีการเปลี่ยนฉากให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในขณะนั้น เพื่อสร้างอารมณ์ร่วมสมัย เช่นมีการเปลี่ยนฉากจากห้องพักภายในบ้านทั่ว ๆ ไปมาเป็นฉากห้องพักภายในคอนโดมิเนียม ทำให้เกิดบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเองและทันสมัย

(4) สไตส์และรูปแบบในการนำเสนอ มีการจัดลำดับเนื้อหาและวิธีการนำเสนอในแต่ละส่วนให้มีความน่าสนใจ น่าติดตามชม เน้นการสร้างความสุขสนานความบันเทิง หลักในการจัดวางรูปแบบการนำเสนอของรายการสี่ทุ่มสแควร์ก็คือ การเริ่มต้นที่ประทับใจ การดำเนินเรื่องไปอย่างสนุกสนาน และการจบลงด้วยความเสียดาย

สำหรับสไตส์และรูปแบบในการนำเสนอรายการที่เด่นชัดของรายการนั้น มีลักษณะโดยสรุปดังนี้คือ

(1) ใช้วิธีผลิตรายการที่มีลักษณะที่ไม่เคร่งครัดกฎเกณฑ์ ในการผลิตรายการโทรทัศน์ทั่วไปมากนัก แต่จะใช้วิธีการแบบผ่อนปรนยืดหยุ่นได้ แม้จะมีส่วนที่บกพร่องบ้างแต่ถ้าจุดสำคัญมากจริง ๆ ก็ไม่แก้ไข อาจกล่าวได้ว่าไม่เน้นคุณภาพในการผลิตมากนัก แต่เน้นที่รูปแบบและวิธีการนำเสนอให้บรรลุวัตถุประสงค์คือ การสร้างความบันเทิงด้วยรูปแบบอะไรก็ได้มากกว่า

(2) ใช้สไตล์หรือรูปแบบในการนำเสนอ โดยใช้วิธีการแสดงแบบเปิดกว้าง (improvisation) ทำให้บรรยากาศในรายการมีลักษณะของความผ่อนคลาย (relax) การสัมภาษณ์ผู้ถูกขูมีความน่าสนใจมากขึ้น เพราะมีประเด็นหยิบยกมาพูดได้เหมาะสม รวมทั้งการจัดลำดับการนำเสนอเรื่องก็ไม่ต้องยึดติดอยู่กับรูปแบบเดิมทุกครั้ง อาจจะมีการจัดลำดับการนำเสนอใหม่ตามความเหมาะสม (flexibility)

(3) ใช้รูปแบบดนตรี (music) ในการสร้างบรรยากาศที่น่าสนใจมากขึ้นด้วยการใช้วงดนตรีมาแสดงสดในรายการ โดยใช้ดนตรีบรรเลงเปิดรายการและปิดรายการในแต่ละช่วง

(4) ใช้รูปแบบความตลก (comics) ในการสร้างบรรยากาศของความสนุกสนาน คลายเครียด ด้วยการหัวเราะในเรื่องตลกขบขันจากการนำเสนอของพิธีกรผู้ช่วย

(5) ใช้รูปแบบการนำเสนอด้วยเรื่องทางเพศ (sex) เป็นการใช้เรื่องราวเกี่ยวข้องกับความคิดเรื่องเพศมานำเสนอ เพื่อสร้างความตื่นเต้นเร้าใจผู้ชม ด้วยวิธีการให้ผู้ร่วมรายการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ค่อนข้างโป๊ หรือโชว์ความงาม โชว์สัดส่วน รวมทั้งการใช้เทคนิคการถ่ายภาพเข้าช่วย ทำให้บรรยากาศที่ตื่นเต้น เร้าใจมากขึ้น

(6) ใช้รูปแบบการนำเสนอที่สร้างความประหลาดใจ (surprise) แก่แขกรับเชิญและผู้ชมรายการ ด้วยการนำเอาวัตถุสิ่งของที่เป็นของแขกรับเชิญมาแสดงในระหว่างการสัมภาษณ์ ทำให้เกิดความตื่นเต้น เร้าใจมากขึ้น

เมื่อพิจารณารายการสี่ทุ่มสแควร์ในด้านบริบททางสังคม (Social context) แล้วจะเห็นว่ารายการสี่ทุ่มสแควร์เกิดขึ้นในสภาวะที่สังคมมีการเจริญเติบโต มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

มาก ชีวิตของผู้คนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในเมืองหลวงที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น อาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาจราจรติดขัดทำให้ประชาชนเกิดความเครียด และต้องการหาทางผ่อนคลายความเครียดด้วยวิธีการต่าง ๆ การชมรายการโทรทัศน์ก็เป็นวิธีการผ่อนคลายความเครียดที่คนจำนวนมากนิยมปฏิบัติกัน แต่รายการโทรทัศน์ที่น่าสนใจในยุคนั้น (พ.ศ. 2532) ส่วนมากนอกจากละครแล้วก็มีแต่รายการเกมโชว์ ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมเผยแพร่ในโทรทัศน์ทุกช่อง ผู้ชมรายการจึงเกิดความเบื่อหน่ายในสิ่งซ้ำซาก และเริ่มมองหาสิ่งที่แตกต่างจากสภาพเดิม และเนื่องจากคนเราได้เผชิญปัญหาต่าง ๆ มากในแต่ละวัน เมื่อกลับมาบ้านก็อยากดูอะไรที่ไม่หนักสมองเพื่อผ่อนคลาย ไม่ต้องการที่จะดูอะไรที่ทำให้เพิ่มความเครียดเข้าไปอีก ดังนั้นเมื่อเกิดมีรายการสี่ทุ่มสแควร์ขึ้นมาทดแทนช่องว่างตรงนี้ จึงสอดคล้องกับความต้องการของผู้ชม และประกอบกับที่ทางรายการ มีรูปแบบวิธีการที่ถูกรสนิยมตรงความต้องการที่อยากชมรายการอะไรที่ง่าย ๆ ไม่เครียด จึงทำให้รายการสี่ทุ่มสแควร์ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วและแพร่หลายไปทั่วประเทศ

กล่าวโดยสรุป รายการสี่ทุ่มสแควร์เป็นรายการที่ผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมรายการ ซึ่งต้องการได้รับความบันเทิงเพื่อหลีกเลี่ยง (escape) ให้พ้นจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงทั้งหลาย อันเป็นการทำหน้าที่ (functional) ของสื่อมวลชนอย่างหนึ่ง ซึ่งรูปแบบแห่งความบันเทิงที่สื่อมวลชนสร้างขึ้นก็คือ ความเร้าใจ (stimulation) และความตื่นเต้น (excitement) จากการนำเสนอเนื้อหาสาระด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจนั่นเอง (Stephenson, 1967)